บทที่ 3

ลักษณะทั่วไปของสำนวนเวียดนามและสำนวนไทย

สำนวนไทยตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 กล่าวว่า หมายถึงถ้อยคำที่เรียบเรียง, โวหาร, บางทีก็ใช้คำว่าสำนวนโวหาร เช่น สารคดีเรื่องนี้สำนวนโวหารดี ความเรียงเรื่องนี้สำนวนโวหารลุ่ม ๆ คอน ๆ , ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้วมีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เป็นถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความพิเศษ เฉพาะภาษาหนึ่ง ๆ เป็นชั้นเชิงหรือท่วงทำนองในการแต่งหนังสือหรือพูด เป็นลักษณะนามใช้เรียกข้อความหรือบทประพันธ์รายหนึ่ง ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน2542, หน้า 1187)

สำนวนเวียดนาม ตามศาสตราจารย์ เหงียนเลิน 2006 (Từ điển thành ngữ tục ngữ Việt Nam của Nguyễn Lân) หมายถึงคำพูดที่นำมาใช้เพื่อให้มีความหมายเฉพาะถึงการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง สำนวนเกิดจากประสบการณ์ของคนในสมัยโบราณ ซึ่งสังเกตเห็นความจริงจากสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและหยิบยกเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมาพูดเปรียบให้เห็นถึงความจริงหรือการณ์ที่เกิดขึ้น

ลักษณะทั่วไปของสำนวนเวียดนาม

จำนวนคำ สำนวนเวียดนามมีตั้งแต่ 3 คำจนถึง 22 คำ ส่วนใหญ่แล้วจะมี 4 คำ

1. สำนวนเวียดนามที่มี 3 คำ

Ác như hùm

อ๊าก ญือ หุ่ม

ร้าย เหมือน เสือ

ร้ายเหมือนเสือ

ความหมาย ตำหนิติเตียนคนที่มีความร้ายกาจกับคนมีฐานะต่ำหรือคนใช้

Đẹp như tiên

แดบ ญือ เตียน

สวย เหมือน นางฟ้า

สวยเหมือนนางฟ้า

ความหมาย พูดถึงผู้หญิงมีความสวยงามมาก ๆ

Giọng vịt đực

สอง หวิด ดึก

น้ำเสียง เป็ด ตัวผู้

เสียงแหบเหมือนเป็ดตัวผู้

ความหมาย พูดถึงคนมีน้ำเสียงแหบ ๆ ไม่ไพเราะ

Gõ đầu trẻ

ก๋อ เดิ่ว แจ่

เคาะ หัว เด็ก

เคาะหัวเด็ก (สอนหนังสือเด็ก)

ความหมาย หมายถึงคำพูดของคนที่เป็นครูบาอาจารย์

2. สำนวนเวียดนามที่มี 4 คำ

Người sống đống vàng

เหงื่อย สง ดง่ หว่าง

คน เป็น ภูเขา ทอง

คนเป็นภูเขาทอง

ความหมาย ยกย่องคุณสมบัติของคนมั่งมีซึ่งได้มาจากการทำมาหากิน และการสะสมสมบัติ

Ngựa xe như nước

เหงื่อ แซ ญือ เนื้อก

ม้า รถ เหมือน น้ำ

รถม้ามากเหมือนน้ำ

ความหมาย พูดถึงที่มีรถผ่านไปผ่านมามากมาย คันนั้นติดหางคันนี้เหมือนน้ำไหล

Ngựa non háu đá

เหงื่อ นอน เหา ด่า

ม้า อ่อน ชอบ เตะ

ลูกม้าชอบเตะ

ความหมาย ตำหนิติเตียนผู้มีอายุน้อยแต่ชอบแสดงความเกเรต่อคนอื่น

Giống nhau như đúc

สง เญา ญือ ดุ๊ก

เหมือน กัน เปะ

ราวกับพิมพ์เดียวกัน

ความหมาย เหมือนกันมาก ๆ ไม่มีอะไรแตกต่างกันเลย

3. สำนวนเวียดนามที่มี 5 คำ

Ngồi ngây như tượng gỗ

โหง่ย เงย ญือ เตื่อง โก๋

นั่ง นิ่ง เหมือน รูปไม้

นั่งนิ่งเหมือนรูปปั้นไม้

ความหมาย นั่งนิ่ง ๆ เหมือนคนโง่ไม่รู้เรื่องอะไรเลย

Người khôn dồn ra mặt

เหงื่อย โคน โส่น รา หมัด

คน หัวไว แสดง บน ใบหน้า

คนฉลาดหลักแหลมดูหน้าก็รู้

ความหมาย แค่ดูใบหน้าของคนใดคนหนึ่งก็สามารถรู้ว่าคนคนนั้นฉลาดหรือว่าโง่

Nhà khó đẻ con khôn

หญ่า ขอ แด่ กอน โคน

บ้าน ยาก คลอด ลูก หัวไว

คนยากจนมักจะคลอดได้ลูกฉลาดหลักแหลม

ความหมาย ปรกติเด็กอยู่ในบ้านที่มีความลำบากยากจนจะฉลาดเฉลียวกว่าลูกบ้านคนมั่งมี เพราะว่าลูกบ้านรวยได้ตามใจทุกอย่างดังนั้นจะดื้อและหัวแข็งไม่อยากเล่าเรียน

Làm ơn được nên ơn

หล่าม เอิน เดือก เนน เอิน

ทำบุญ ได้ บุญ

ทำบุญก็มักจะได้บุญ

ความหมาย แนะนำให้ทุกคนควรช่วยเหลือคนอื่นบ้าง เราช่วยเหลือคนอื่นเขาจะได้รู้จักบุญคุณของเรา

4. สำนวนเวียดนามที่มี 6 คำ

Nhà	giàu	nói	đâu	ra	đấy
หญ่า	เส่า	หนอย	เดิว	ซา	เด๋ย
บ้าน	รวย	พูด	นี้	คือ	นี้

คนรวยพูดอะไรก็มักจะได้ตามนั้น

ความหมาย ใครมีเงินมีทองพูดอะไรกับคนอื่นก็ง่ายสะดวก เพราะคนส่วนใหญ่จะคล้อยตามคนมีฐานะดี

Ngọc	lành	còn	đợi	giá	cao
หงอก	แหล่ง	ก่อน	เด่ย	สา	กาว
เพชรดี		ซึ่ง	รอ	ราคา	สูง

ไข่มุกสวยก็มักจะรอการประมูลราคาสูง

ความหมาย พูดถึงผู้หญิงสวยจะได้เลือกสามีคนเหมาะสมกับตนเอง

Người	lành	đi	hỏi	người	đui
เหงื่อย	แหล่ง	ดี	ห่อย	เหงื่อย	ดุย
คนตาเห็น		ไป	ถาม	คนตาบอด	

คนตาดีไปถามคนตาบอด

ความหมาย ตำหนิติเตียนคนใดคนหนึ่งไปดูดวงเพราะว่าหมอดูเป็นคนตาบอด

Không	ăn	ốc	phải	đổ	vỏ
คง	อัน	โอ๊ก	ฝ่าย	โด่	หวอ
ไม่	กิน	หอย	ต้อง	ทิ้ง	เปลือก

ไม่ได้กินหอยแต่ต้องทิ้งเปลือก

ความหมาย ร้องเรียนว่าต้องรับผลไม่ดีของคนอื่นที่เขาทำไว้

5. สำนวนเวียดนามที่มี 7 คำ

Nhà	gần	chợ	để	nợ	cho	con
หญ่า	เกิ่น	เจอะ	เด๋	เหนอะ	จอ	กอน
บ้าน	ใกล้	ตลาด	ไว้หนี้		ให้	ลูก

บ้านใกล้ตลาดแต่เอาหนี้ไว้ให้ลูก

ความหมาย ตำหนิติเตียนผู้หญิงชอบกินของกระจุกกระจิกที่ตลาด

Người không học như ngọc không mài
เหงื่อย คง ห็อก ญือ หง็อก คง หม่าย
คน ไม่ เรียนหนังสือ เหมือน เพชร ไม่ได้เจียรนัย

(ความหมายแฝง เพชรไม่ได้รับการเจียรนัยจะไม่สามารถกลายเป็นของประดับประดามีราคาได้)

คนไม่มีการเรียนรู้จะเหมือเพชรไม่ได้เจียรนัย

ความหมาย คนเราต้องมีการเรียนรู้ ถ้าไม่เรียนรู้จะไม่สามารถกลายเป็นคนเก่งได้

Lắm người yêu hơn nhiều người ghét
หลำ เหงื่อย เอียว เฮิน เหญี่ยว เหงื่อย แก๊ด
หลาย คน รัก ดีกว่า หลาย คน เกลียด

มีคนรักดีกว่ามีคนเกลียด

ความหมาย แนะนำให้ทุกคนควรจะมีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น เพื่อทำให้เขารักแล้วเราจะได้มีความสุข

Lụ khụ như ông cụ bảy mươi
หลุ ขุ ญือ อง กุ ไบ่ เมือย
ไม่มีแรง เหมือน ตาแก่ อายุ 70

ไม่มีแรงราวกับตาแก่อายุ 70 ปี

ความหมาย ต่อว่าคนที่ยังอายุน้อยอยู่แต่ทำตัวเหมือนคนแก่อายุ 70

6. สำนวนเวียดนามที่มี 8 คำ

Người ăn không hết người làm chẳng ra
เหงื่อย อัน คง เฮ๊ด เหงื่อย หล่าม จั่ง ซา
คน กิน ไม่ หมด คน ทำ ไม่ได้ผล

คนกินไม่หมด คนหาไม่ได้

ความหมาย เกี่ยวกับความไม่ยุติธรรมในสังคม เปรียบได้กับคนทำหน้าที่หาเงินแต่กลับไม่ได้บริโภคสิ่งที่ตนหามา ส่วนคนไม่ได้ทำงานนั้นเอาแต่กินทิ้งกินขว้าง

Người đẹp vì lụa lúa tốt vì phân
เหงื่อย แดบ หวี่ หลั่ว หลัว โต๊ด หวี่ เฟิน
คน สวย เพราะ ผ้าไหม ข้าว โต เพราะปุ๋ย

คนสวยเพราะเสื้อผ้า ข้าวงอกงามดีเพราะปุ๋ย

ความหมาย ข้าวอยากงอกงามต้องการปุ๋ยก็เหมือนคนใส่เสื้อไหมจะได้ดูสวยขึ้น

Người sống của còn người chết của hết

เหงื่อย สง กั๋ว ก่อน เหงื่อย เจ็ด กั๋ว เฮ๊ด

คนเป็น ทรัพย์สิน มี คนตาย ทรัพย์สิน หายไป

คนมีชีวิตทรัพย์สินก็คงยังอยู่ด้วย ส่วนคนไร้ชีวิตทรัพย์สินก็คงสูญหายตามไปด้วย

ความหมาย ระหว่างคนกับทรัพย์สิน คนมีราคากว่าทรัพย์สินเพราะว่าคนทำได้ทรัพย์สิน

No ăn đắt bói đói ăn đắt khoai

นอ อัน ด๊าด บ๋อย ด๋อย อัน ด๊าด ควาย

อิ่ม กิน แพง ดูหมอ หิว กิน แพง มันสัมปหลัง

อิ่มท้องค่าหมอแพง ถ้าหิวมันสัมปะหลังจะแพง

ความหมาย คนโบราณคิดว่าถ้าเราหิวเราจะนึกถึงของกินก่อนเราไปดูหมอเมื่อเราอิ่มเรามีเงินมาก

7. สำนวนเวียดนามที่มี 9 คำ

Người trên cây chẳng lo người dưới đất lo

เหงื่อย เจน เกีย จั่ง ลอ เหงื่อย เสือย เดิ๊ด ลอ

คน บนต้นไม้ ไม่ห่วง คน บนพื้นดิน ห่วง

คนบนต้นไม้ไม่ห่วง คนอยู่บนพื้นกลับเป็นห่วง

ความหมาย ตำหนิติเตียนคนบางคนนอกวงการซึ่งห่วงใยแทนคนเขาอยู่ในวงการ

Nhịn đói nằm co còn hơn ăn no vác nặng

หญิ่น ด๋อย หนั่ม กอ ก่อน เฮิน อัน นอ ว๊าก หนั่ง

อดกิน นอนตัวงอ ดีกว่า กินอิ่ม ถือหนัก

อดกินนอนตัวงอดีกว่ากินอิ่มต้องแบกของหนัก

ความหมาย ตำหนิติเตียนผู้ขี้เกียจอดกินซึ่งเห็นว่าดีกว่าการทำงาน

Cả cái dùi mà che không nổi cái cán

ก่า ก๊าย สุ่ย หม่า แจ คง โหน่ย ก๊าย ก๋าน

ทั้ง ตัวขวาน แต่ กัน ไม่ได้ ด้ามขวาน

ตัวขวานใหญ่แต่ไม่สามารถกันด้ามขวานได้

ความหมาย ถ้าทำงานหรือทำอะไรก็ตาม ไม่เอายุติธรรมเป็นหลัก ทำเรื่องชั่วร้ายแม้แต่มีคนมาช่วยเหลือก็ไม่สามารถปิดบังได้

Nằm đất nhà hương hơn nằm giường hàng cá

หนั่ม เดิ๊ด หญ่า เฮือง เฮิน หนั่ม เสื่อง ห่าง ก๋า

นอน พื้น บ้านที่ขายธูปเทียน ดีกว่า นอน เตียง ร้านปลา

นอนพื้นบ้านขายธูปเทียนดีกว่านอนเตียงบ้านที่ขายปลา

ความหมาย อยู่ใกล้ความหอมดีกว่าอยู่ใหล้ใกล้ความเหม็นหรืออยู่กับความดีดีกว่าอยู่กับความชั่ว

8. สำนวนเวียดนามที่มี 10 คำ

Nhà khó cậy vợ hiền nước loạn nhờ tướng giỏi

หญ่า ขอ เกย เวอะ เหี่ยน เนื๊อก หล่วาน เหญ่อ เตื๋อง ส่อย

บ้านยากจน ฝาก เมียดี บ้านเมืองวุ่นวาย ฝาก แม่ทัพเก่ง

มีภรรยาดีไม่ต้องกลัวว่าบ้านจะยากจน มีแม่ทัพเก่งก็ไม่ต้องกลัวข้าศึก

ความหมาย พูดถึงบทบาทและการจัดการอย่างมีความสามารถในครอบครัวของผู้หญิงซึ่งแต่งงานกับผู้ชายยากจน

Nuôi heo lấy mỡ nuôi người ở đỡ chân tay

นวย แฮว เลี๊ย เม๋อ นวย เหงื่อย เอ่อ เด๋อ เจิน ไต

เลี้ยง หมู เอา น้ำมัน เลี้ยงคนใช้ จะได้ว่างมือ

เลี้ยงหมูได้น้ำมันหมู มีคนรับใช้ไม่ต้องทำงาน

ความหมาย พูดถึงความเห็นแก่ตัวของคนมั่งมีในสังคมโบราณ ส่วนใหญ่อยากกินแรงของคนใช้

Nhiều thầy thối ma nhiều cha con khó lấy chồng

เหญี่ยว ไถ่ โท้ย มา เหญี่ยว จา กอน ขอ เหลย จ่ง

หลายหมอผี เสีย ศพ หลายพ่อ ลูก แต่งงานยาก

(Thầy ที่นี่หมายถึงหมอผีในงานศพ)

มากหมอมากความ มากพ่อลูกแต่งงานยาก

ความหมาย อยากพูดว่างานอะไรที่มีหลายคนมาแสดงความคิดเห็นแตกต่างกันมาก ๆ จะทำให้สำเร็จผลตามจุดมุ่งหมายได้ยาก

9. สำนวนเวียดนามที่มี 11 คำ

Rau muống tháng chín nàng dâu nhịn cho mẹ

เซา หมวง ถาง จิ๋น หน่าง เซิว หญิ่น จอ แหมะ

ผัก บุ้ง เดือนกันยายน ลูกสะใภ้ อด ให้

chồng ăn

จ่ง อัน

แม่สามี กิน

เดือนกันยายน ผักบุ้งแข็งลูกสะใภ้ต้องอดเพื่อให้แม่สามีกิน

ความหมาย อาหารไม่มีกิน ลูกสะใภ้ดีอดไว้ไม่กินเก็บไว้ให้แม่สามีกิน หรือตีความว่า ผักบุ้งเดือนกันยายนแข็ง ไม่อร่อย ลูกสะใภ้ไม่ถูกใจแม่สามีจึงจัดให้แม่สามีกิน

Ngây ngô như gà mờ lờ đờ như

เงย โง ญือ ก่า เหม่อ เหล่อ เด่อ ญือ

โง่ ๆ เหมือน ไก่ โง่ ขี้ เซา เหมือน

đom đóm đực

ดอม ด๋อม ดึก

หิ่งห้อยตัวผู้

โง่เหมือนไก่ ขี้เซาเมือนหิ่งห้อยตัวผู้

ความหมาย ตำหนิติเตียน คนบางคนปัญญาอ่อนทำอะไรก็ช้า ๆ ไม่ได้เรื่อง

10. สำนวนเวียดนามที่มี 12 คำ

Ốc chẳng mang nổi mình ốc

โอ๊ก จั่ง มาง โหน่ย หมิ่ง โอ๊ก

หอย ไม่ เอาได้ ตัวหอย

ốc còn đòi mang cọc cho rêu

โอ๊ก ก่อน ด่อย มาง กอก จอ เซว

หอย ซึ่งอยาก ทำ เสา ให้ตะไคร่น้ำ

หอยเอาตัวเองไม่รอดแต่ยังอยากเป็นเสาให้ตะไคร่น้ำ

ความหมาย ตำหนิติเตียนคนบางคนตัวเองยังลำบากยากจนแต่อยากช่วยเหลือคนอื่น แต่ความจริงคนอย่างนี้ต้องได้รับคำชม เพราะความเสียสละตัวเองเพื่อคนอื่นทั้ง ๆ ที่ตนเองก็ลำบากมาก

Thật thà là cha quỷ quái
เถิด ถ่า หล่า จา กวุ่ย กว๋าย
จริงใจ เป็น พ่อ ผี
quỷ quái phải rái thật thà
กวุ่ย กว๋าย ฝ่าย สาย เถิด ถ่า
ต้อง กลัว จริงใจ
(rái หมายความว่า กลัว)
คนจริงใจเป็นพ่อผี ผีต้องกลัวคนจริงใจ
ความหมาย คนร้ายกาจต่างก็เกรงกลัวคนจริงใจ

11. สำนวนเวียดนามที่มี 13 คำ

Trai tài lấy 5 lấy 7
จาย ต่าย เหลย นัม เหลย ไบ่
ชายเก่ง แต่งห้า แต่งเจ็ด
gái chính chuyên chỉ lấy một chồng
ก๊าย จิ๊ง เจวียน จี๋ เหลย หมด จ่ง
หญิงเรียบร้อย มี ผัวคนเดียว
ชายเก่งแต่งห้าแต่งเจ็ด หญิงเรียบร้อยยอมมีสามีคนเดียว
ความหมาย พูดถึงคำแก้ตัวเกี่ยวกับความเห็นแก่ตัวของผู้ชายในสมัยโบราณ

12. สำนวนเวียดนามที่มี 14 คำ

Ở đời chẳng biết sợ ai sợ
เอ๋อ เดิ่ย จั่ง เบี๊ยด เสอะ อาย เสอะ
ใน ชีวิต ไม่ รู้ กลัว ใคร กลัว
thằng say rượu nói dai tối ngày
ถั่ง ไซ เสือว หนอย ซาย โต๊ย หง่าย
ไอ้ เมาเหล้า พูด มาก คืน กลางวัน
ชีวิตไม่กลัวใครกลัวแต่ไอ้เมาเหล้าพูดมากทั้งวันทั้งคืน
ความหมาย ตำหนิติเตียนคนเมาเหล้าแล้วพูดเพ้อเจ้อ

Ớt nào mà ớt chẳng cay

เอิ๊ด หน่าว หม่า เอิ๊ด จั่ง ไก

พริก ไหน เป็น พริก ไม่เผ็ด

gái nào là gái chẳng hay ghen chồng

ก๋าย หน่าว หล่า ก๋าย จั่ง ไฮ แกน จ่ง

หญิง ไหน เป็น หญิง จะไม่ หึงสามี

ไม่มีพริกเม็ดไหนไม่เผ็ด ไม่มีหญิงคนไหนไม่หึงสามี

ความหมาย ผู้หญิงหึงเมื่อสามีของตนไม่จริงใจกับตนเป็นเรื่องธรรมดา

Rượu nhạt uống mãi cũng say

เสื่อว หญาด อ๋วง หมาย กุง ไซ

เหล้าจืด ดื่มมาก ก็ เมา

người khôn nói lắm dẫu hay cũng nhàm

เหงื่อย โคน หนอย หล่าม เสิว ไฮ กุ๋ง หญ่าม

คน ฉลาด พูด มาก ถ้า ไพเราะ ก็ น่าเบื่อ

เหล้าจืดดื่มมากก็เมา คนฉลาดพูดมากก็น่ารำคาญ

ความหมาย แนะนำว่าทุกคนไม่ควรพูดมาก

13. สำนวนเวียดนามที่มี 15 คำ

Râu tôm nấu với ruột bầu

เซิว โตม เหนิว เหวิย สวด เบิ่ว

หนวด กุ้ง หุง กับ ไส้น้ำเต้า

chồng chan vợ húp gật đầu khen ngon

จ่ง จาน เหวอะ ฮุ๊บ เกิด เดิ่ว แคน งอน

ผัวราด เมียดื่ม พยัก หัว ชมอร่อย

หนวดกุ้งหุงกับไส้ผลน้ำเต้าสามีภรรยากินต่างชมว่าอร่อย

(หนวดกุ้งและไส้น้ำเต้า ปรกติจะไม่นำมาเป็นอาหารแต่จะนำไปทิ้ง)

ความหมาย ถ้าคู่ผัวเมียรักกันแม้แต่อยู่ในสภาพยากจนแต่ก็รู้สึกมีความสุขเพราะมีความสามัคคี

Ông ơi tôi chẳng lấy ông đâu

อง เอย โตย จั่ง เหลย อง เดิ่ว

ลุงจ๋า ดิฉัน ไม่แต่งกับ ลุง หรอก

ông đừng cạo mặt cạo râu tốn tiền

องดึ่งเก่าหมัดเก่าเซิวโต๊นเตี่ยน

ลุงอย่าก้นหน้าโกนหนวดเปลืองเงิน

ลุงจ๋าฉันไม่เอาลุงหรอก ลุงอย่ามาแต่งหน้าโกนหนวดให้เปลืองเงิน

ความหมาย ตำหนิติเตียนคนแก่แต่อยากได้เมียสาว

14. สำนวนเวียดนามที่มี 16 คำ

Ở gần nhà giàu đau răng ăn cốm

เอ่อเกิ่นหญ่าเส่าเดาซังอันโก๋ม

อยู่ใกล้คนรวยปวดฟันกินข้าวเหนียว

ở gần kẻ trộm ốm lưng chịu đòn

เอ่อเกิ่นแก๋โจ๋มโอ๋มลึงจิ่วด๋อน

อยู่ใกล้ขโมยปวดหลังโดนตี

อยู่ใกล้คนรวยได้กินของดี อยู่ใกล้คนชั่วระวังโดนตี

ความหมาย ต้องเลือกที่อยู่ที่มีเพื่อนบ้านให้ดี ๆ

Người ta đánh chú tôi chẳng tha người

เหงื่อยตาแด๋งจู๋โตยจั่งทาเหงื่อย

คนอื่นตีอาฉันไม่ปล่อยคนอื่น ๆ

chú đánh cha tôi tôi chẳng tha chú

จู๋แด๋งจาโตยโตยจั่งทาจู๋

อาตีพ่อฉันฉันไม่ปล่อยคุณ

คนอื่นตีอาฉันฉันไม่ปล่อยคนนั้นให้ทำเช่นนั้นแต่ถ้าอาตีพ่อฉันฉันจะไม่ยกโทษให้

ความหมาย ในความสัมพันธ์ของญาติพี่น้อง ถ้าญาติผู้ใหญ่ทำดีจะได้รับเกียรติจากผู้น้อยและผู้น้อยจะคอยปกป้องอันตรายให้

15. สำนวนเวียดนามที่มี 18 คำ

Trăm con trai không bằng lỗ tai con gái;

จำกอนจายคงบั่งโหล่ตายกอนก๋าย

ร้อยลูกผู้ชายไม่เท่ารูหูลูกผู้หญิง

trăm con gái không bằng hòn dái con trai
จำ กอน กำย คง บั่ง ห่อน ซ้าย กอน จาย
ร้อย ลูก ผู้หญิง ไม่ เท่า ฟอง ไข่ ลูก ผู้ชาย
ร้อยลูกผู้ชายไม่เท่ารูหูลูกผู้หญิง ร้อยลูกผู้หญิงไม่เท่าฟองไข่ลูกผู้ชาย
ความหมาย คำล้อเล่นระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง

Nam mô một bồ dao găm, một trăm dao mác,
นาม โม หมด โบ่ ซาว กำ หมด จำ ซาว มาก
นะโม หนึ่ง ตะกร้า มีดตัดกระดาษ หนึ่ง ร้อย หอก
một vác dao bầu, một sâu thịt chó
หมด ว๊าก ซาว เบิ่ว หมด เซิว ถิด จ๋อ
หนึ่ง แบก มีดใหญ่ หนึ่ง สาย เนื้อ หมา
นะโมหนึ่งตะกร้ามีดตัดกระดาษหนึ่งร้อยหอก หนึ่งแบกมีดใหญ่หนึ่งสายเนื้อหมา
ความหมาย คำล้อเล่นเกี่ยวกับพระที่ใจร้ายและชอบกินเนื้อหมา

16. สำนวนเวียดนามที่มี 22 คำ

Nam mô một bồ dao găm, một trăm con chó,
นาม โม หมด โบ่ ซาว กำ หมด จำ กอน จ๋อ
นะโม หนึ่ง ตะกร้า มีดตัดกระดาษ หนึ่ง ร้อย ตัว หมา
một lọ mắm tôm, một ôm rau húng,
หมด หลอะ มั้ม โตม หมด อม เซา ฮุ๊ง
หนึ่ง ขวด กะปิ หนึ่ง กำ ใบโหระพา
một thúng rau răm
หมด ทุ้ง เซา ซำ
หนึ่งตะกร้าผักใฝ่
นะโมหนึ่งตะกร้ามีดตัดกระดาษหมาหนึ่งร้อยตัว หนึ่งขวดกะปิหนึ่งกำใบโหระพา หนึ่งตะกร้าผักใฝ่

ความหมาย คำล้อเล่นเกี่ยวกับพระที่ใจร้ายและชอบกินเนื้อหมา

การแบ่งวรรค สำนวนเวียดนามโดยทั่วไปจะมีการแบ่งวรรคเป็น 1 วรรค 2 วรรค 3 วรรคและ 4 วรรค แต่ส่วนใหญ่คือสำนวนที่มี 1 วรรคและสำนวนที่ได้แบ่งเป็น 2 วรรคโดยแบ่งตามโครงสร้างไวยากรณ์ ซึ่งในแต่ละวรรคจะมีจำนวนคำไม่แน่นอนดังตัวอย่างต่อไปนี้

สำนวนเวียดนามที่ได้แบ่งเป็น 1 วรรค

1. สำนวนเวียดนามที่ได้แบ่งเป็นหนึ่งววรค

1.1 สำนวนเวียดนามที่มี 3 คำ แบ่งเป็น 1 วรรค

Bạn trăm năm
บ่าน จำ นำ
เพื่อน ร้อย ปี
เพื่อนร้อยปี
ความหมาย คือผัวเมียกัน

Đói như cào
ด๋อย ญือ ก่าว
หิว เหมือน แทงท้อง
หิวเหมือนมีอะไรมาข่วนท้อง
ความหมาย หิวมากเกินไปทำให้ท้องร้องและรู้สึกเจ็บ

1.2 สำนวนเวียดนามที่มี 4 คำ ได้แบ่งเป็น 1 วรรค

Đồ nào thức ấy
โด๋ หน่าว ทึ๊ก เอิ๋ย
ของ ไหน ของ นั้น
ของชิ้นไหนก็เป็นของชิ้นนั้น
ความหมาย ของที่เอามาใช้เสร็จแล้วก็ต้องเก็บไว้ในที่เก็บประจำของมัน

Củ tỏi giắt lưng
กู๋ ต๋อย ซัด ลึง
กระเทียม ใส่ หลัง
กระเทียมใส่หลัง

ความหมาย (สมัยก่อนคนที่เขาไปเล่นการพนันจะเอากระเทียมใส่เอวอย่างเสมอ เพราะเขาเชื่อว่าถ้าใส่กระเทียมตรงเอวจะได้โชค) ความชนะอยู่ในมือ

1.3 สำนวนเวียดนามที่มี 5 คำ ได้แบ่งเป็น 1 วรรค

Con	ai	người	ấy	xót
กอน	อาย	เหงื่อย	เอ๋ย	ซ๊อด
ลูก	ใคร	ใครก็		รัก

ลูกใครใครก็รัก

ความหมาย พูดถึงความรักตามธรรมชาติของพ่อแม่และลูก ๆ

Của	anh	như	của	chú
กั๋ว	แอง	ญือ	กั๋ว	จู๋
ของ	พี่	เหมือน	ของ	น้อง

ของของพี่ก็เหมือนของของน้อง

ความหมาย คำพูดของคนใจกว้างสำหรับพี่น้องและบริวาร

1.4 สำนวนเวียดนามที่มี 6 คำ ได้แบ่งเป็น 1 วรรค

Con gà	tức	nhau	tiếng gáy
กอน กา	ตึ๊ก	เญา	เตี๊ยง ไก๋
ตัวไก่	โกรธ	กัน	เสียงขัน

ไก่โกรธกันเสียงขัน

ความหมาย พูดถึงจิตวิทยาทั่วไปของคนเราตามธรรมดาจะแข่งขันกันไม่ยอมแพ้คนอื่นเขา (ปกติใช้ตามความหมายที่ไม่ดี)

Của	chua	ai	thấy	chẳng	thèm
กั๋ว	จัว	อาย	เถย	จั๋ง	แถ่ม
ของ	เปรี้ยว	ใคร	เห็น	ก็	อยากกิน

ของเปรี้ยวใครเห็นก็อยากกิน

ความหมาย เป็นการเปรียบของเปรี้ยวกับสาวงาม

1.5 สำนวนเวียดนามที่มี 7 คำ ได้แบ่งเป็น 1 วรรค

Con	có	cha	như	nhà	có	nóc
กอน	ก๋อ	จา	ญือ	หญ่า	ก๋อ	น๊อก
ลูก	มี	พ่อ	เหมือน	บ้าน	มี	หลังคา

ลูกมีพ่อเหมือนบ้านมีหลังคา

ความหมาย พูดถึงบทบาทของบิดาในครอบครัว

1.6 สำนวนเวียดนามที่มี 8 คำ ได้แบ่งเป็น 1 วรรค

Của chẳng ngon nhà nhiều con cũng hết

กั๋ว จั๋ง งอน หญ่า เหญี่ยว กอน กุ๋ง เฮ๊ด

ของ ไม่ อร่อย บ้าน ลูก มาก ก็ หมด

ของไม่อร่อยแต่บ้านที่มีลูกมากก็กินกันหมด

ความหมาย บ้านที่มีลูกมากไม่มีของอร่อยดังนั้นของไม่อร่อยก็ต้องกิน

2. สำนวนเวียดนามได้แบ่งเป็น 2 วรรค

2.1 สำนวนเวียดนามที่มี 4 คำ ได้แบ่งเป็น 2 วรรค

Của ăn, Của để

กั๋ว อัน กั๋ว เด่

ของ กิน ของเก็บไว้

มีทั้งของกินและของเหลือเก็บไว้

ความหมาย พูดถึงคนที่ทำมาหากินได้กำไรมากมีชีวิตอย่างพอเพียงและมีเงินออมด้วย

Con mống, sống mang

กอน โหมง สง มาง

(โหมงหมายถึงโง่ สงหมายถึงพ่อ)

เมื่อลูกโง่พ่อก็ต้องรับผิดชอบ

ลูกโง่พ่อต้องรับผิดชอบ

ความหมาย ลูกที่โง่ทำเรื่องไม่ดีพ่อก็ต้องเป็นคนออกหน้า ต้องรับผิดชอบความผิดของลูก

2.2 สำนวนเวียดนามที่มี 6 คำ ได้แบ่งเป็น 2 วรรค

Ông nói gà, bà nói vịt

อง หนอย ก่า บ่า หนอย หวิด

ตา พูด ไก่ ยาย พูด เป็ด

ตาพูดถึงไก่แต่ยายพูดถึงเป็ด

ความหมาย พูดถึงเรื่องเข้าใจผิดกัน คนนี้พูดอย่างหนึ่งแต่คนอื่นเข้าใจเป็นอีกอย่างหนึ่ง

Con không học, thóc không vay
กอน คง ห็อก ท็อก คง ไว
ลูก ไม่ เรียน ข้าว ไม่ ขาด
ลูกไม่ไปเรียนหนังสือก็ไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน

ความหมาย พ่อแม่ไม่อุดหนุนการศึกษาของลูกเพราะว่าเสียดายเงินส่งลูกไปเรียน

2.3 สำนวนเวียดนามที่มี 8 คำ ได้แบ่งเป็น 2 วรรค

Người đẹp vì lụa, lúa tốt vì phân
เหงื่อย แดบ หวี่ หลัวะ หลัว โต๊ด หวี่ เฟิน
คน สวย เพราะผ้าไหม ข้าว โต เพราะปุ๋ย
คนสวยเพราะเสื้อผ้าข้าวงอกงามเพราะปุ๋ย

ความหมาย ข้าวอยากงอกงามต้องการมีปุ๋ยดีก็เหมือนคนใส่เสื้อไหมจะได้ดูสวยขึ้น

Cô cũng như cha, dì cũng như mẹ
โก กุ๋ง ญือ จา สี่ กุ๋ง ญือ แหมะ
อา ก็ เหมือน พ่อ น้า ก็ เหมือน แม่
อาก็เหมือพ่อน้าก็เหมือนแม่

ความหมาย คือประเพณีที่ดีงามของครอบครัวเวียดนามคืออาหรือน้าเลี้ยงดูหลานกำพร้าพ่อแม่เหมือนลูกแท้ ๆ ของตัวเอง

2.4 สำนวนเวียดนามที่มี 9 คำ ได้แบ่งเป็น 2 วรรค

Một con ngựa đau, cả tàu không ăn cỏ
หมด กอน เหงื่อะ เดา ก่า เต่า คง อัน ก่อ
หนึ่ง ตัว ม้า เจ็บ ทั้ง คอก ไม่ กิน หญ้า
ถ้ามีม้าหนึ่งตัวเจ็บ ม้าทั้งคอกก็ไม่กินหญ้า

ความหมาย เป็นคำพูดที่แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน

2.5 สำนวนเวียดนามที่มี 10 คำ ได้แบ่งเป็น 2 วรรค

Con so nằm nhà mạ,
กอน ซอ หนั่ม หญ่า หมะ
ลูก คนแรก นอน บ้าน แม่ตัวเอง

con dạ nằm nhà chồng
กอน สะ หนั่ม หญ่า จ่ง
ลูก คนต่อไป นอน บ้าน สามี

คลอดลูกคนแรกควรอยู่บ้านแม่ตัวเอง คลอดลูกคนถัดไปสามารถนอนบ้านสามี

ความหมาย สตรีที่เพิ่งคลอดลูกคนแรกส่วนใหญ่จะได้แม่ตัวเองดูแลดีกว่าและยังไม่กล้ารบกวนบ้านสามีแต่ตั้งแต่เมื่อชินแล้วก็เลยอยู่บ้านสามีไม่ต้องเกรงใจอีก

2.6 สำนวนเวียดนามที่มี 11 คำ ได้แบ่งเป็น 2 วรรค

Rau muống tháng chín
เซา หมวง ถาง จิ๋น
ผัก บุ้ง เดือน กันยายน

Nàng dâu nhịn cho mẹ chồng ăn
หน่าง เซิว หญิ่น จอ แหมะ จ่ง อัน
ลูก สะใภ้ อด ให้ แม่ สามี กิน

เดือนกันยายน ผักบุ้งแข็งลูกสะใภ้ต้องอดเพื่อให้แม่สามีกิน

ความหมาย อาหารไม่มีกิน ลูกสะใภ้ดีอดไว้ไม่กินเก็บไว้ให้แม่สามีกิน หรือตีความว่า ผักบุ้งเดือนกันยายนแข็ง ไม่อร่อย ลูกสะใภ้ไม่ถูกใจแม่สามีจึงจัดให้แม่สามีกิน

2.7 สำนวนเวียดนามที่มี 12 คำ ได้แบ่งเป็น 2 วรรค

Ốc chẳng mang nổi mình ốc,
โอ๊ก จั่ง มาง โหนย หมิ่ง โอ๊ก
หอย ไม่ เอา ได้ ตัว หอย

ốc còn đòi mang cọc cho rêu
โอ๊ก ก่อน ด่อย มาง กอก จอ เซว
หอย ซึ่งอยาก เป็น เสา ให้ ตะไคร่น้ำ

หอยเอาตัวเองไม่รอดแต่ยังอยากเป็นเสาให้ตะไคร่น้ำ

ความหมาย ตำหนิติเตียนคนบางคนตัวเองยังลำบากยากจนแต่อยากช่วยเหลือคนอื่น แต่ความจริงคนอย่างนี้ต้องได้รับคำชม เพราะความเสียสละตัวเองเพื่อคนอื่นทั้งๆ ที่ตนเองก็ลำบาก

Thật thà là cha quỷ quái,
เถิด ถ่า หล่า จา กวุ๋ย กว๋าย
จริงใจ เป็น พ่อ ผี
quỷ quái phải rái thật thà
กวุ๋ย กว๋าย ฝ่าย สาย เถิด ถ่า
ผี ต้อง กลัว จริงใจ
(rái หมายความว่า กลัว)
คนจริงใจเป็นพ่อผี ผีต้องกลัวคนจริงใจ
ความหมาย คนร้ายกาจต่างก็เกรงกลัวคนจริงใจ

2.8 สำนวนเวียดนามที่มี 14 คำ ได้แบ่งเป็น 2 วรรค

Phải duyên thì bám như keo,
ฝ่าย เซวียน ถี่ บ๋าม ญือ แกว
ถูก เสน่ห์ ซึ่ง ติด เหมือน กาว
trái duyên chồng vênh như kèo đục vênh
จ๊าย เซวียน จ่ง เหว่ง ญือ แก่ว ดุก เว็ง
ผิด เสน่ห์ เอียง เหมือน เสา ขุด เอียง
เมื่อถูกใจกันก็ติดกันเหมือนกาว แต่เมื่อผิดใจกันก็เหมือนเสาเอียงเอน
ความหมาย คู่ผัวเมียถ้ารักกันถูกใจกันจะอยู่ด้วยกันตลอดชีวิตส่วนถ้าไม่รักกันผิดกันจะมีเรื่องในเร็ว ๆ

2.9 สำนวนเวียดนามที่มี 16 คำ ได้แบ่งเป็น 2 วรรค

Cha mẹ nuôi con bằng trời bằng bể,
จา แหมะ นวย กอน บั่ง เจ่ย บั่ง เบ่
พ่อ แม่ เลี้ยง ลูก เท่ากับฟ้า เท่ากับทะเล
Con nuôi cha mẹ con kể từng ngày
กอน นวย จา แหมะ กอน เก่ ตึ่ง ไหง่
ลูก เลี้ยง พ่อ แม่ ลูก บ่น ทุกวัน
พ่อแม่เลี้ยงลูกเท่าฟ้าเท่าทะเลแต่ลูกเลี้ยงพ่อแม่ลูกบ่นทุกวัน
ความหมาย ตำหนิติเตียนคนบางคนที่มีกิริยามารยาทไม่ดีต่อพ่อแม่เมื่อพ่อแม่แก่แล้ว

3. สำนวนเวียดนามได้แบ่งเป็น 3 วรรค

3.1 สำนวนเวียดนามที่มี 14 คำ ได้แบ่งเป็น 3 วรรค

Làm trai cho đáng nên trai,

หล่าม จาย จอ ด๋าง เนน จาย

เป็น ชาย ควร เป็น ชาย

Phú Xuân phải tỏ, Đồng Nai cũng tường

ผู ซวน ฝ่าย ต่อ ด่ง นาย กุ๋ง เตื่อง

ผู ซวน ต้องรู้ ด่งนาย ก็ต้องรู้

เป็นลูกผู้ชายต้องมีความเป็นชายชาตรี ผูซวนก็ต้องรู้จัก ด่งนายก็ต้องคุ้นเคย

ความหมาย (ภู๊เซินเป็นชื่อดั้งเดิมของเมือง Huế คือพูดถึงภาคกลาง ด่งนาย คือพูดถึงภาคใต้) เป็นลูกผู้ชายต้องไปโน้นไปนี้ ไปทั่วทั้งประเทศ ทั้งภาคเหนือและภาคใต้

3.2 สำนวนเวียดนามที่มี 18 คำ ได้แบ่งเป็น 3 วรรค

Bố chồng như lông con phượng,

โบ่ จ่ง ญือ ลง กอน เฝื่อง

พ่อสามี เหมือน ขนนกยูง

mẹ chồng như tượng mới tô,

แหมะ จ่ง ญือ เตื่อง เหมย โต

แม่สามี เหมือน รูปเพิ่งทาสีใหม่

nàng dâu là bồ nghe chửi

หน่าง เซิว หล่า โบ่ แง จื่ย

ลูกสะใภ้ เป็น คนได้ฟังคำด่าคำว่า

พ่อสามีเหมือนขนนกยูง แม่สามีเหมือนรูปสลักเพิ่งทาสี ลูกสะใภ้ซู้ที่ได้ฟังคำดุด่าว่ากล่าว

ความหมาย พูดถึงความสัมพันธ์ของพ่อแม่สามีกับลูกสะใภ้ในสมัยโบราณ

4. สำนวนเวียดนามได้แบ่งเป็น 4 วรรค

4.1 สำนวนเวียดนามที่มี 12 คำ ได้แบ่งเป็น 4 วรรค

Cha mẹ ngoảnh đi, con dại,
จา แหมะ แกงว่ง ดี กอย สาย
พ่อ แม่ หัน ไป ลูกเป็นโง่
cha mẹ ngoảnh lại, con khôn
จา แหมะ แกงว่ง หลั่ย กอน โคน
พ่อ แม่ หัน กลับ ลูก ฉลาด
พ่อแม่หันไปลูกเป็นโง่ พ่อแม่หันมาลูกฉลาด
ความหมาย พูดถึงความสำคัญของพ่อแม่สำหรับลูก ๆ

4.2 สำนวนเวียดนามที่มี 16 คำ ได้แบ่งเป็น 4 วรรค

Người ta đánh chú, tôi chẳng tha người
เหงื่อย ตา แด๋ง จู๋ โตย จั่ง ทา เหงื่อย
คน อื่น ตี อา ฉัน ไม่ ปล่อย คนอื่น ๆ
Chú đánh cha tôi, tôi chẳng tha chú
จู๋ แด๋ง จา โตย โตย จั่ง ทา จู๋
อา ตี พ่อ ฉัน ฉัน ไม่ ปล่อย อา
คนอื่นตีอาฉันฉันไม่ปล่อยคนนั้นให้ทำเช่นนั้นแต่ถ้าอาตีพ่อฉันฉันไม่ปล่อยอาให้ทำเช่นนั้น

ความหมาย ในความสัมพันธ์ของญาติพี่น้อง ถ้าญาติผู้ใหญ่ทำดีจะได้รับเกียรติจากผู้น้อยและผู้น้อยจะคอยปกป้องอัตรายให้

Con cậu, cậu nuôi thầy cho;
กอน เกิ่ว เกิ่ว นวย เถ่ย จอ
ลูก อา อา เลี้ยง ปู่ ให้
cháu cậu, cậu bắt chăn bò chăn trâu
เจ๋า เกิ่ว เกิ่ว บั๊ด จัน บ่อ จัน เจิว
หลาน อา อา บังคับ เลี้ยง วัว เลี้ยง ควาย
ลูกของอาอาเลี้ยงดูดี แต่หลานอาอาบังคับให้ไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย
ความหมาย พูดถึงอาที่ไม่อุติธรรมเมื่อเลี้ยงดูหลาน

การใช้คำในสำนวนเวียดนาม

1. การใช้คำซ้ำ ลักษณะของสำนวนเวียดนามจะมีการใช้คำเชื่อม และการใช้ซ้ำคำเป็นส่วนใหญ่ การซ้ำคำอาจจะซ้ำคำเพียงบางส่วน ซ้ำทั้งคำ หรือซ้ำคำเชื่อม ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1.1 การใช้คำซ้ำบางส่วน คำในสำนวนเวียดนามเป็นคำที่มีความหมาย แต่ละคำอาจจะมีส่วนประกอบของคำเชื่อมอยู่ด้วย ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยจะขีดเส้นใต้แสดงให้เห็นว่าคำคำนั้นเป็นคำเชื่อม ดังนี้

การใช้ซ้ำคำบางส่วนในวรรคเดียวกัน

Nhà khó đẻ con khôn

หญ่า ขอ แด่ กอน โคน

บ้าน ยาก คลอด ลูก หัวไว

คนยากจนมักจะคลอดได้ลูกฉลาดหลักแหลม

ความหมาย ปรกติเด็กอยู่ในบ้านที่มีความลำบากยากจนจะฉลาดเฉลียวกว่าลูกบ้านคนมั่งมี เพราะว่าลูกบ้านรวยได้ตามใจทุกอย่างดังนั้นจะดื้อและหัวแข็งไม่อยากเล่าเรียน

Người sống đống vàng

เหงื่อย สง ด๋ง หว่าง

คน เป็น ภูเขา ทอง

คนเป็นภูเขาทอง

ความหมาย ยกย่องคุณสมบัติของคนมั่งมีซึ่งได้มาจากการทำมาหากินและการสะสมสมบัติ

Có mới nới cũ

ก๋อ เหมย เหนย กู๋

มี ใหม่ ลืม เก่า

มีของใหม่ลืมของเก่า

ความหมาย ตำหนิคนบางคนชอบคนใหม่ของใหม่และห่างเหินคนเก่าของเก่า

การซ้ำคำบางส่วนระหว่างวรรค

Anh em khinh trước, làng nước khinh sau

แอง แอม คิง เชื๊อก หล่าง เนื๊อก คิง เซา

พี่ น้อง ดูถูก ก่อน หมู่บ้าน ประเทศ ดูถูก ที่หลัง

พี่น้องดูถูกกันก่อนส่วนเพื่อนบ้านดูถูกที่หลัง

ความหมาย บ่นถึงทัศนคติซึ่งกันและกันของพี่น้องในบ้านเดียวกันที่มีต่อกัน

Con là nợ, vợ là oan gia

กอน หล่า เหนอะ เหวอะ หล่า อวาน ซา

ลูก คือ หนี้ เมีย คือ ความตายที่เราต้องรับผิดชอบ

ลูกคือหนี้สิน ภรรยาคือฝ่ายปรปักษ์

ความหมาย เป็นคำพูดหรือความคิดของคนที่มองโลกในแง่ร้ายและไม่มีความรับผิดชอบต่อลูกเมียของตนเอง

Một con ngựa đau, cả tàu không ăn cỏ

หมด กอน เหงื่อ เดา ก่า เต่า คง อัน ก่อ

หนึ่ง ตัว ม้า เจ็บ ทั้ง คอก ไม่ กิน หญ้า

ถ้ามีม้าหนึ่งตัวเจ็บ ม้าทั้งคอกก็จะไม่กินหญ้า

ความหมาย เป็นคำพูดที่แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน

Con so nằm nhà mẹ, con dạ nằm

กอน ซอ หนั่ม หญ่า หมาะ กอน สะ หนั่ม

ลูก คนแรก นอน บ้าน แม่ตัวเองลูก คนต่อไป

nhà chồng

หญ่า จ่ง

นอน บ้าน สามี

คลอดลูกคนแรกควรอยู่บ้านแม่ตัวเอง คลอดลูกคนที่ถัดไปสามารถนอนบ้านสามีแล้ว

ความหมาย สตรีที่เพิ่งคลอดลูกคนแรกส่วนใหญ่จะได้แม่ตัวเองดูแลดีกว่าและยังไม่กล้ารบกวนบ้านสามีแต่เมื่อชินแล้วก็เลยอยู่บ้านสามีไม่ต้องเกรงใจอีก

1.2 การใช้คำซ้ำทั้งคำ ลักษณะการใช้ซ้ำคำทั้งคำในสำนวนเวียดนามจะเป็นการซ้ำคำที่เป็นคำเดียวกัน และมีความหมายเหมือนกัน ซึ่งโดยทั่วไปจะมีทั้งการซ้ำคำทั้งคำในวรรคเดียวกัน และการซ้ำคำทั้งคำระหว่างวรรค และมีทั้งการซ้ำคำที่อยู่ชิดกันและมีคำอื่นคั่น ตัวอย่างดังต่อไปนี้

การซ้ำคำทั้งคำในวรรคเดียวกัน

Con trai con đứa

กอน จาย กอน เดื๊อ

ลูก ชาย ลูก คน

เป็นผู้ชายไม่เต็มตัว

ความหมาย คือพูดถึงผู้ชายแต่ผู้ชายคนนั้นไม่สมควรที่เป็นผู้ชาย (อาจจะไม่รู้ช่วยเหลือคนอื่นหรืออ่อนแอเกินไป)

Có nước có cá

ก๋อ เนื๊อก ก๋อ ก๋า

มี น้ำ มี ปลา

มีน้ำมีปลา

ความหมาย ถ้าที่ไหนมีสิ่งแวดล้อมดี สามารถเป็นที่อยู่อาศัยดีที่นั่นจะมีคนอยู่

Làm thừa, làm thiếu

หล่าม เถื่อ หล่าม เถียว
ทำ เหลือ ทำ ขาด
ทำเหลือทำขาด
ความหมาย ตำหนิติเตียนคนที่ก่อเรื่องหลอกลวง

การใช้ซ้ำคำทั้งคำระหว่างวรรค

Con trước mặt, con sau lưng

กอน เจื๊อก หมัด กอน เซา ลึง
ลูก ก่อน หน้า ลูก หลัง หน้า
ลูกข้างหน้าลูกข้างหลัง
ความหมาย พูดถึงคนที่มีลูกมาก

Mùa hè cá sông, mùa đông cá ao

หมั่ว แห่ ก๋า ซง หมั่ว ดง ก๋า อาว
ฤดูร้อน ปลา แม่น้ำ ฤดูหนาว ปลา สระ
ฤดูร้อนมีปลาแม่น้ำ ส่วนฤดูหนาวมีปลาบ่อน้ำ
ความหมาย แต่ละฤดูจะมีคุณสมบัติโดยเฉพา

Người không học như ngọc không mài

เหงื่อย คง ห็อก ญือ หง็อก คง หม่าย
คน ไม่เรียน เหมือน เพชร ไม่ได้เจียรนัย

(ความหมายแฝง เพชรไม่ได้รับการเจียรนัยจะไม่สามารถกลายเป็นของประดับประดามีราคาได้)

คนไม่เรียนหนังสือเหมือเพชรไม่ได้เจียรนัย

ความหมาย คนเราต้องมีการเรียนรู้ ถ้าไม่เรียนรู้จะไม่สามารถกลายเป็นคนเก่งได้

Người ta đánh chú, tôi chẳng tha người,

เหงื่อย ตา แด๋ง จู๋ โตย จั๋ง ทา เหงื่อย

คน อื่น ตี อา ฉัน ไม่ ปล่อยคนอื่น ๆ

chú đánh cha tôi, tôi chẳng tha chú

จู๋ แด๋ง จา โตย โตย จั๋ง ทา จู๋

อา ตี พ่อ ฉัน ฉัน ไม่ ปล่อย อา

คนอื่นตีอาฉันฉันไม่ปล่อยคนนั้นให้ทำเช่นนั้นแต่ถ้าอาตีพ่อฉันฉันไม่ปล่อยอาให้ทำเช่นนั้น

ความหมาย ในความสัมพันธ์ของญาติพี่น้อง ถ้าญาติผู้ใหญ่ทำดีจะได้รับเกียรติจากผู้น้อยและผู้น้อยจะคอยปกป้องอันตรายให้

1.3 การใช้คำเชื่อม

1.3.1 การใช้คำเชื่อมในวรรคเดียวกัน

คำขีดตั้งใต้เป็นคำเชื่อม

Có như không

ก๊อ ญือ คง

มี เหมือน ไม่

มีก็เหมือนไม่มี

ความหมาย หมายความว่า ไม่มีประโยชน์อะไร

Mua như ăn cướp

มัว ญือ อัน เกื๊อบ

ซื้อ เหมือน ขโมย

ซื้อเหมือนขโมย

ความหมาย พูดถึงคนบางคนที่ไปซื้อของไม่ดูอะไรเลยเห็นของก็ซื้อซื้ออย่างไรให้ได้ของมากที่สุด

Muôn người như một

มวน เหงื่อย ญือ หมด

พัน คน เหมือน หนึ่ง

พันคนเหมือนคนหนึ่งคน

ความหมาย ทุกคนต่างมีความคิดเหมือนกัน

Nghịch như quỷ sứ

หงิก ญือ กวี่ สือ

ซน เหมือน ปีศาจ

ซุกซนเหมือนปีศาจ

ความหมาย คำว่าเด็กที่ซุกซนมาก ๆ

1.3.2 การใช้คำเชื่อมระหว่างวรรค

Làm trai lấy được vợ hiền như cầm

หล่าม จาย เหลย เดือก เหวอะ เหี่ยน ญือ เกิ่ม

เป็นผู้ชาย ได้ เมียดี เหมือน ถือ

đồng tiền mua được miếng ngon

ด่ง เตี๋ยน มัว เดือก เหมียง งอน

เงิน ซื้อ ได้ ของอร่อย

เป็นผู้ชายได้เมียดีเหมือนมีเงินซื้อได้ของดี

ความหมาย ยกย่องคนเป็นเมียดี

Người đẹp vì lụa lúa tốt vì phân

เหงื่อย แดบ หวี่ หลัวะ หลัว โต๊ด หวี่ เฟิน

คน สวย เพราะ ไหม ข้าว โต เพราะปุ๋ย

คนสวยเพราะเสื้อข้าวงอกงามเพราะปุ๋ย

ความหมาย ข้าวอยากงอกงามต้องการปุ๋ยก็เหมือนคนใส่เสื้อไหมจะได้ดูสวยขึ้น

Phải duyên thì bám như keo,
ฝ่าย เซวียน ถี่ บ๋าม ญือ แกว
ถูก เสน่ห์ ซึ่ง ติด เหมือน กาว
trái duyên chồng vềng như kèo đục vênh
ซ้าย เซวียน จ่ง เหว่ง ญือ แก่ว ดุก เว็ง
ผิด เสน่ห์ เอียง เหมือน เสา ขุด เอียง

เมื่อถูกใจกันก็ติดกันเหมือนกาว แต่เมื่อผิดใจกันก็เหมือนเสาเอียงเอน

ความหมาย คู่ผัวเมียถ้ารักกันถูกใจกันจะอยู่ด้วยกันตลอดชีวิตส่วนถ้า ไม่รักกันผิดกันจะมีเรื่องในเร็ว ๆ

1.4 การใช้คำในสำนวน

1.4.1 การใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

Anh khố son bòn anh khố nâu
แอง โข่ ซอน บ่อน แอง โข่ เนิ่ว
คน เตี่ยวพันตัวทอง แสวงหาประโยชน์ คน เตี่ยวพันตัว ผ้า

คนนุ่งผ้าเตี่ยวทองแสวงหาประโยชน์กับคนนุ่งผ้าเตี่ยวมอมแมม

ความหมาย ตำหนิคนที่รวยแล้วมีเงินมีทองแล้วแต่ยังไปแสวงหาประโยชน์ จากคนที่เขาลำบากยากจน

คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันคือ "khố son" กับ "khố nâu" แปลว่า "เตี่ยวพันตัวทอง" กับ "เตี่ยวพันตัวผ้า"

Anh mù dạy anh lòa
แอง หมู่ ไส่ แอง ละอว่า
พี่ ตาบอด สอน พี่ ตาเหลือก

คนตาบอดสอนคนตาเหลือก

ความหมาย โง่เหมือนกันไปสอนกัน

คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันคือ "mù" กับ "lòa" แปลว่า "ตาบอด" กับ "ตาเหลือก"

Ao có bờ sông có bến
อาว ก๋อ เบ่อ โซง ก๋อ เบ็น
บ่อ มี ฝั่ง แม่น้ำ มี ท่า

บ่อมีขอบแม่น้ำมีฝั่ง

ความหมาย พูดถึงเรื่องอะไรก็ต้องละเอียดชัดเจน

คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันคือ "bờ" กับ "bến" แปลว่า "ฝั่ง" กับ "ท่า"

1.4.2 การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม

Người lành	đi	hỏi	người đui
เหงื่อ แหล่ง	ดี	หอย	เหงื่อยดุย
คนตาเห็น	ไป	ถาม	คนตาบอด

คนตาเห็นจึงไปถามคนตาบอด

ความหมาย ตำหนิติเตียนคนใดคนหนึ่งไปดูดวงเพราะว่าหมอดูเป็นคนตาบอด

Làm thừa	làm thiếu
หล่าม เถื่อ	หล่าม เถียว
ทำเหลือ	ทำขาด

ทำเหลือทำขาด

ความหมาย ตำหนิคนทำเรื่องหลอกลวง

Rau muống	sâu đen,	rau dền	sâu trắng
เซา หมวง	เซิว แดน	เซา เส่น	เซิว จั๋ง
ผักบุ้ง	หนอนดำ	ผักเหซ่น	หนอนขาว

ผักบุ้งหนอนดำผักเหซ่นหนอนขาว

ความหมาย นี้คือคำวิจารณ์ของชาวนาเรื่องหนอนทำลายพืชผัก

ลักษณะทั่วไปของสำนวนไทย

ประเทือง คล้ายสุบรรณ์ ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของสำนวนไทยดังต่อไปนี้

1. มีความหมายโดยนัย มีความหมายไม่ตรงตามความหมายโดยอรรถ พูดอย่างหนึ่งมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง เช่น

กินปูนร้อนท้อง

ความหมาย รู้สึกเดือดร้อนเพราะมีความผิดอยู่

ขนทรายเข้าวัด

หมายถึง ร่วมมือร่วมใจกันทำบุญ

ฤษีเลี้ยงลิง

หมายถึง เลี้ยงเด็กซุกซน

2. ใช้ถ้อยคำกินความมาก การใช้ถ้อยคำในสำนวนส่วนใหญ่เข้าลักษณะใช้คำน้อยกินความมาก เนื้อความมีความหมายเด่น เช่น ก่ออวด ขึ้นคาน คว่ำบาตร ขมิ้นกับปูน คมในฝัก กิ้งก่าได้ทอง ใกล้เกลือกินด่าง เด็ดบัวไว้ใย ซึ่งล้วนมีความหมายอธิบายได้ยืดยาว ส่วนที่ใช้ถ้อยคำหลากหลายคำ แต่ละคำก็ล้วนมีความหมายและช่วยให้ได้ความกระจ่างชัดเจน

3. การเล่นเสียงสัมผัสสระ สัมผัสอักษร ให้เสียงกระทบกระทั่งกันเกิดความไพเราะน่าฟัง ทั้งสัมผัสภายในวรรคและระหว่างวรรคมีการจัดจังหวะคำหลายรูปแบบ เช่น

กลุ่มคำซ้อน 4 คำ เช่น "ก่อกรรมทำเข็ญ" "ก่อร่างสร้างตัว" "คู่ผัวตัวเมีย" "คู่เรียงเคียงหมอน"

กลุ่มคำซ้อน 6 คำ เช่น "ขิงก็ราข่าก็แรง" "ขี้ก้อนใหญ่ให้เด็กเห็น" "ยุให้ร่ำตำให้รั่ว" "ลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมือง"

กลุ่มคำซ้อน 8 คำหรือมากกว่าบ้าง เช่น "ไก่งามเพราะขนคนงามเพราะแต่ง" "กินอยู่กับปากอยากอยู่กับท้อง" "กำแพงมีหูประตูมีตา" "คบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ" "โค่นกล้วยอย่าไว้หน่อ ฆ่าพ่ออย่าไว้ลูก" "เอาลูกเขามาเลี้ยง เอาเมียเขามาอม"

ลักษณะคล้องจองมีทั้งคล้องจองในข้อความตอนเดียว เช่น "ตื่นก่อนนอนหลัง" "ต้อนรับขับสู้" "ผูกสมัครรักใคร่" "โอภาปราศรัย" และคล้องจองกันในข้อความที่เป็นสองตอนซึ่งมีอยู่จำนวนมาก หรือในข้อความมากกว่าสองตอน เช่น " น้ำมาปลากินมด น้ำลดมดกินปลา" "เอาหูไปนา เอาตาไปไร่" " อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน จะจนใจเอง" "มีเมียเด็กใช้ควายเล็กไถนาดอน สอนคนแก่"

สำนวนไทยมักเป็นการเปรียบเทียบ หรือมีประวัติที่มาส่วนใหญ่มาจากการเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ ประเพณี ศาสนา นิยายนิทานต่าง ๆ กิริยาอาการและส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น "กลับหน้ามือเป็นหลังมือ" "นอนตาไม่หลับ" "ใจดีสู้เสือ" "กินไข่ขวัญ" "ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง"

จำนวนคำในสำนวนไทย

1. สำนวนไทยที่มี 1 คำ

กล้วย

หมายถึง เรื่องง่าย ๆ

บท

หมายถึง คราวหรือเวลา

ลิง

หมายถึง ซุกซนไม่อยู่เฉย ๆ

2. สำนวนไทยที่มี 2 คำ

แก้มือ

หมายถึง ทำอะไรผิดพลาดแล้วขอทำใหม่เพื่อจะได้ดีกว่าที่ผ่านมา

ทันควัน

หมายถึง รวดเร็วทันทีทันใด

พกหิน

หมายถึง ใจหนักแน่นมั่นคง เปรียบเหมือนเอาหินซึ่งเป็นของหนักมาไว้ในตัว

พกนุ่น

หมายถึง ใจเบา เอนเอียงง่าย เปรียบเหมือนเอานุ่นซึ่งเป็นของเบามาไว้ในตัว

ลอยหน้า

หมายถึง เชิดหน้า อวดหน้าตา

3. สำนวนไทยที่มี 3 คำ

กาคาบพริก

หมายถึง คนที่มีผิวกายดำแต่ชอบสวมเสื้อผ้าสีแดง

ทอดผ้าป่า

หมายถึง วางสิ่งของหรืออะไรก็ตาม แต่ทิ้งอยู่ ไม่ปรากฏว่าใครเป็นเจ้าของหรือให้ใคร

นกสองหัว

หมายถึง คนกลับกลอกโลเล ทำตนเข้าด้วยทั้งสองฝ่าย ไม่มีอุดมคติมั่นคง

นอกสังเวียน

หมายถึง สถานที่ที่กันไว้เป็นบริเวณเช่นคอก สนาม ฯลฯ หรือเป็นที่สำหรับต่อสู้กัน เช่นสังเวียนมวย

เกลือเป็นหนอน

หมายถึง คนภายในทรยศ

4. สำนวนไทยที่มี 4 คำ

ทั้งขึ้นทั้งล่อง

หมายถึง การไปมา จากใต้ไปเหนือเป็นขึ้นหรือขาขึ้น จากเหนือไปใต้เป็นล่องหรือขาล่อง "ทั้งขึ้นทั้งล่อง" หรือทั้งขาขึ้นทั้งขาล่องหมายถึงทั้งสองทาง ใช้เป็นสำนวนหมายความว่าอยู่ในลักษณะที่ต้องเกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมอไปไม่พ้นไปได้

นับสิบไม่ถ้วน

หมายถึง หลง เลอะเลือน งวยงง ทำอะไรไม่ถูก ทำอะไรไม่เป็น บกพร่อง ไม่มีความรู้ ขาดความสามารถ

กันดีกว่าแก้

หมายถึง คิดหาทางป้องกันภัยไว้ก่อนดีกว่าจะไปคิดแก้ไขที่หลัง

สุกเอาเผากิน

หมายถึง อย่างง่าย ๆ ไม่พิถีพิถัน

5. สำนวนไทยที่มี 5 คำ

ทำคุณบูชาโทษ

หมายถึง ทำคุณแต่กลับได้โทษ ทำดีแต่กลับเป็นไม่ดี

ทำนาบนหลังคน

หมายถึง หาประโยชน์ใส่ตนด้วยอาศัยเบียดเบียนเอาจากผลน้ำพักน้ำแรงคน

ขายผ้าเอาหน้ารอด

หมายถึง ยอมสละแม้แต่ของจำเป็นที่ตนมีอยู่ เพื่อรักษาชื่อเสียงของตนไว้, ทำให้สำเร็จลุล่วงไปเพื่อรักษาชื่อเสียงของตนไว้

ปลาหมอตายเพราะปาก

หมายถึง คนที่พูดพล่อยไม่ระมัดระวังคำพูดจนได้รับอันตราย

6. สำนวนไทยที่มี 6 คำ

เขียนด้วยมือลบด้วยเท้า

หมายถึง ยกย่องแล้วกลับมาทำลายที่หลัง

ถ่มน้ำลายแล้วกลับกิน

หมายถึง พูดหรือทำสิ่งใดเป็นการตัดขาดลงไปแล้วว่าไม่มีการเกี่ยวข้องกันอีก แต่แล้วกลับไปเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นอีก

วัวเคยขาม้าเคยขี่

หมายถึง เคยคุ้นกันมาอย่างดี รู้ทีกัน เข้าใจในทำนองของกันและกัน

สวยแต่รูปจูบไม่หอม

หมายถึง รูปร่างสวยงาม แต่ไม่มีกิริยามารยาท

7. สำนวนไทยที่มี 7 คำ

หมาขี้ไม่มีใครยกหาง

หมายถึง ชอบยกตน ชมเชยตัวเอง

วัวไม่กินหญ้าอย่าข่มเขา

หมายถึง อย่าฝืนให้เขาทำอะไรที่เขาไม่สมัครใจ อย่าเอาแต่ใจตัวเอง

ลมพัดมาทางไหนไปทางนั้น

หมายถึง พูดว่ามาอย่างไรก็ได้กับตัวเองอย่างนั้น

ฟังไม่ได้ศัพท์จับมากระเดียด

หมายถึง ฟังไม่แจ่มแจ้งชัดเจนว่าเรื่องราวเป็นอย่างไรแล้วนำมากล่าว หรือมาทำหรือมาใช้ ผิด ๆ พลาด ๆ

8. สำนวนไทยที่มี 8 คำ

คบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ

หมายถึง จะคบใครจะพิจารณาเสียก่อนเช่นเดียวกับการซื้อผ้าก็ต้องพิจารณาเนื้อผ้า

เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย

หมายถึง เสียเพียงเล็กน้อยไม่ใคร่ยอมเสีย แต่แล้วกลับกลายเป็นต้องเสียมากไปกว่าที่จะยอมเสียเพียงเล็กน้อย

สุกก็จะหอม งอมก็จะหล่น

หมายถึง ถึงเวลาสมควรก็จะปรากฏผลเอง

ไม้ล้มจึงข้าม คนล้มอย่าข้าม

หมายถึง ไม้ล้มให้ข้ามไปได้ เพราะเมื่อล้มแล้วก็เป็นถึงที่สุดไม่มีทางกลับตั้งได้อีก คนล้มหมายถึงคนที่หมดอำนาจวาสนาต้องตกต่ำโดยเป็นไปเองตามโชคชะตา ไม่ใช่เพราะมีความทุจริตคดโกง คนล้มต้องตกอับอย่างนี้อย่างข้ามซึ่งหมายความว่า อย่าดูถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม

ทั้งนี้เพราะวันหนึ่งข้างหน้า เขาอาจจะกลับได้ดีมีบุณวาสนาขึ้นอีกได้ กาลเวลาภายหน้าเป็นของไม่แน่นอน

ยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว

หมายถึง ทำอย่างเดียวได้ผลสองอย่าง ลงทุนครั้งเดียวได้ผลสองทาง

9. สำนวนไทยที่มี 9 คำ

ช้างตายทั้งตัวเอาใบบัวมาปิด

หมายถึง ความชั่วหรือความผิดร้ายแรงที่คนรู้จักกันแล้วจะปิดอย่างไรก็ไม่มิด

พลั้งปากเสียสิน พลั้งตีนตกต้นไม้

หมายถึง พูดกล่าวอะไรออกไปโดยไม่ระวังตัว หรือไม่คิดเสียก่อน จะทำให้ตนเองต้องลำบาก

ไม่เห็นแก่ชี ก็เห็นแก่ผ้าเหลือง

หมายถึง ไม่เห็นแก่ผู้บวชเป็นภิกษุ ก็ให้เห็นแก่ผ้าเหลืองผู้บวชนั้นห่มอยู่

ไม้คดดัดได้ คนคดดัดไม่ได้

หมายถึง สำนวนนี้อธิบายอยู่ในตัวว่าไม้คดดัดได้ แต่คนคดดัดไม่ได้

10. สำนวนไทยที่มี 10 คำ

ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่

หมายถึง ลูกหลานย่อมคล้ายคลึงพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย

มีเงินนับว่าน้อง มีทองนับว่าพี่

หมายถึง มั่งมีเงินทองแล้วใคร ๆ ก็ประจบเข้ามาเป็นญาติพี่น้อง

รื้อแต่หลังคาเขา หลังคาเราไม่รื้อ

หมายถึง มุ่งเอาแต่ของเขาอย่างเดียว

พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง

หมายถึง พูดไปไม่มีประโยชน์นิ่งเสียดีกว่า

11. สำนวนไทยที่มี 11 คำ

จับปลาให้กุมหัว จะเปลื้องบัวอย่าให้หมอง

หมายถึง ทำอะไรให้ถูกวิธีและค่อย ๆ ทำ

วัวสันหลังขาด เห็นกาบินผาดก็ตกใจ

หมายถึง คนมีอะไรพิรุธ มักมีอาการหวาดระแวงต่าง ๆ สำนวนนี้แปลตามตัวคือว่าวัวมีบาดแผลที่หลัง เห็นกาบินมาก็หวาดระแวงไปว่ากาจะมาจิกกินตรงแผลนั้น

ไม่เห็นน้ำตักกระบอก ไม่เห็นกระบอกโก่งหน้าไม้

หมายถึง ด่วนทำล่วงหน้าไปก่อนโดยที่ยังไม่มีอะไรภายหน้าแน่นอน

12. สำนวนไทยที่มี 12 คำ

ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่ ผูกอู่ตามใจผู้นอน

หมายถึง ทำอะไรที่ตามใจผู้เป็นเจ้าของสิ่งเหล่านั้น

ใบไม้ร่วงจะออกชอ ข้าวรัดกอจะออกรวง

หมายถึง สำนวนนี้มีคำอธิบายอยู่ในตัวว่า ถ้าใบไม้ร่วงก็แสดงว่าต้นไม้นั้นจะออกชอ ถ้าต้นข้าวรัดเล็กเข้าไป ก็แสดงว่าข้าวนั้นจะออกรวง ทั้งนี้เป็นข้อสังเกตของชาวสวนชาวนามาแต่โบราณนานมา

ผัวเมียผิดกันอย่าพ้อง พี่น้องผิดกันอย่าพลอย

หมายถึง สำนวนนี้มีความหมายอธิบายอยู่ในตัว คือเห็นผัวเมียเขาโกรธกันผิดใจกัน โบราณว่าอย่าเข้าไปเกี่ยวข้องพ้องพาน ไปเข้ากับทางผัวหรือทางเมีย พี่น้องก็เหมือนกันอาจจะทะเลาะเบาะแว้งผิดใจกันแล้วในที่สุดก็จะดีกัน คนที่เข้าพลอยยุ่งก็จะต้องเสียคน

มองตัวเองด้วยตาหน้า มองผู้อื่นด้วยตาหลัง

หมายถึง เห็นดีแต่ของตัว ส่วนของคนอื่นเป็นไม่ดีหมด หรือดูถูกดูหมิ่นเหยียดหยามคนอื่นก็ได้

13. สำนวนไทยที่มี 13 คำ

แกงจืดจึงรู้คุณเกลือ หนูกัดเสื้อจึงรู้คุณแมว

หมายถึง เห็นคุณค่าต่อเมื่อขาดสิ่งนั้น

บุญมา ปัญญาก็ช่วย ที่ป่วยก็หาย ที่หน่ายก็รัก

หมายถึง ถ้าบุญมาแล้วอะไร ๆ ก็สำเร็จทุกอย่าง

14. สำนวนไทยที่มี 14 คำ

สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น สิบตาเห็นไม่เท่ามือคลำ

หมายถึง สิบคนมาบอกเล่ามาพูดได้ฟังก็ไม่เท่าได้เห็นด้วยตาตนเอง และเห็นด้วยตาตนเองแล้วก็ยังสู้ทำด้วยมือตนเองไม่ได้ คือความชำนาญสำคัญที่สุด

ไว้ใจลูกตาบอดข้างเดียว ไว้ใจบ่าวตาบอดสองข้าง

หมายถึง ไว้ใจลูก เท่ากับตาบอดข้างหนึ่ง คือจะหวังอะไร ให้เต็มที่ไม่ได้ แต่ลูกก็เป็นเลือดเนื้อเชื้อไข ไม่สู้เป็นไรนัก ไว้ใจบ่าวเท่ากับตาบอดสองข้าง คือจะหวังอะไรไม่ได้เลย เพราะบ่าวเป็นคนอื่น

เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง กระดูกแขวนคอ

หมายถึง ไม่มีส่วนได้ผลประโยชน์กับตน แต่ต้องพลอยเสียหายถึงตัวด้วย

อยู่บ้านท่านอย่าพูดดาย ปั้นวัวปั้นควายให้ลูกท่านเล่น

หมายถึง อาศัยอยู่ในบ้านผู้ใด ก็อย่าอยู่มือเปล่า ให้ช่วยทำงานทำการหรือทำอะไร ๆ ไปตามแต่จะทำได้ทุกอย่าง

15. สำนวนไทยที่มี 15 คำ

แมลงหวี่จับหัวคนอื่นรู้แจ้ง อีแร้งจับหัวตัวเองมองไม่เห็น

หมายความ เห็นแต่ความผิดคนอื่น หรือความผิดของคนอื่นเพียงเล็กน้อยเห็นเป็นเรื่องใหญ่ แต่ความผิดของตัวเองมากมายมองไม่เห็น

ปลาข้องเดียวกัน ตัวหนึ่งเน่า ก็พาตัวอื่นพลอยเหม็นไปด้วย

หมายถึง คนที่อยู่รวมกันคนหนึ่งทำไม่ดีก็พลอยให้คนอื่นเสียไปด้วย

16. สำนวนไทยที่มี 16 คำ

มีเงินนับเป็นน้อง มีทองนับเป็นพี่ ยากเงินทอง พี่น้องไม่มี

หมายถึง มีเงินทองมีคนนับถือหากยากจนไม่มีใครสนใจ

การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพายการถ่อพ่อไม่สู้ใคร

ความหมาย เรื่องกินแล้วเก่งไม่มีใครสู้ได้ทั้งนั้นแต่เรื่องทำงานย่อมแพ้ ไม่สู้ใครทั้งสิ้น

สัมผัส สำนวนไทยมีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ ดังนี้

1. สัมผัสสระ พูดถึงสัมผัสสระในสำนวนไทยเราสามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะดังนี้ คือ สัมผัสสระในวรรคเดียวกันและสัมผัสสระระหว่างวรรค

1.1 สัมผัสสระในวรรคเดียวกัน สำนวนไทยได้แบ่งสัมผัสสระในวรรคเดียวกันมาเป็น 2 แบบก็คือ สัมผัสสระในวรรคเดียวกันที่มีคำสัมผัสใกล้ชิดกัน และ สัมผัสสระในวรรคเดียวกันที่มีคำสัมผัสที่ไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกัน

สัมผัสสระในวรรคเดียวกันที่มีคำสัมผัสใกล้ชิดกัน

ก่อหวอด

หมายถึง เริ่มตั้งแต่ต้นขึ้น

กาฝาก

หมายถึง แฝงกินอยู่กับผู้อื่นโดยไม่ได้ทำประโยชน์อะไรให้

โกรธหมาดำทำหมาแดง

หมายถึง โกรธคนอื่นแต่ทำร้ายอีกคนอื่น

คู่หู

หมายถึง คบกันสนิทสนมกลมเกลียวทำอะไรหรือไปไหนมาไหนเป็นคู่เสมอ

คู่ผัวตัวเมีย

หมายถึง ผัวเมียที่อยู่ครองบ้านอย่างที่เป็นคู่กันแท้จริง

ดูช้างให้ดูหน้าหนาว ดูสาวให้ดูหน้าร้อน

หมายถึง หน้าหนาวช้างตกมัน ได้เห็นลักษณะท่าทางของช้างได้ต่าง ๆ จะเก่งห้าวหาญดุดันอะไร ๆ ก็เห็นกันในหน้าหนาวนั้น หน้าร้อนผู้หญิงเนื้อเต่งผิวพรรณงามเปล่งปลั่งเสื้อผ้าก็ใช้น้อย ได้เห็นรูปโฉมส่วนสัดต่าง ๆ ได้เต็มที่ผิดกับหน้าหนาวซึ่งเนื้อหนังผิวพรรณไม่งามและใช้เสื้อผ้าห่มคลุมร่างกายเสียมาก จะดูสาวจึงให้ดูหน้าร้อน

นอกพ่อ

หมายถึง ผิดแผกแตกต่างไปจากพ่อ ไม่เอาอย่างพ่อ ไม่ถือตามพ่อ

สัมผัสสระในวรรคเดียวกันที่มีคำสัมผัสที่ไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกัน เช่น

ก่อแล้วต้องสาน

หมายถึง เริ่มอะไรแล้วต้องทำต่อ

กาหน้าดำเขาจำหน้าได้

หมายถึง คุ้นกันจนจำได้

โกงมะโกงมะเส็ง

หมายถึง โกงกลับกลอกที่สุด

คอขาดบาดตาย

หมายถึง เรื่องสำคัญที่อาจถึงเสียชีวิตได้

เคียงบ่าเคียงไหล่

หมายถึง เป็นผู้ไปด้วยกันสนิดกันไม่ห่างจากกัน หรือว่าเท่ากันเสมอกันไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่

หมายถึง ทำอะไรต้องตามใจผู้ที่จะได้รับผลตรงเฉพาะตัวผู้นั้น

ร้อยสีร้อยอย่าง

หมายถึง ทำ หรือพูด หรือแสดงต่าง ๆ นานา

หอมปากหอมคอ

หมายถึง พอสมควร เล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่มากนัก

1.2 สัมผัสสระระหว่างวรรค สำหรับสำนวนไทยจะได้แบ่งเป็น 2 วรรค 3 วรรค หรือ 4 วรรคและจะมีการสัมผัสระหว่างวรรค ซึ่งแบ่งแยกออกไปได้เป็น 2 อย่าง ดังนี้

คำสุดท้ายของวรรคแรกสัมผัสกับคำของวรรคถัดไป เช่น

การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพายการถ่อพ่อไม่สู้ใคร

ความหมาย เรื่องกินแล้วเก่งไม่มีใครสู้ได้ทั้งนั้นแต่เรื่องทำงานย่อมแพ้ ไม่สู้ใครทั้งสิ้น

เกลียดขี้ขี้ตาม เกลียดความความถึง

หมายถึง เกลียดสิ่งไหนได้สิ่งนั้น

คนดีมีน้อย คนถ่อยมีมาก

หมายถึง สำนวนนี้อธิบายอยู่ในตัว

คนยากว่าผี คนดีว่าศพ

หมายถึง ความแตกต่างกันระหว่างคนยากจนกับคนผู้ดีมีเงินอะไรที่เกี่ยวข้องกับผู้ดีมีเงินแล้วย่อมเป็นที่ยกย่องให้สูงกว่าคนยากจน

มีเงินนับว่าน้อง มีทองนับว่าพี่

หมายถึง มั่งมีเงินทองแล้วใคร ๆ ก็ประจบเข้ามาเป็นญาติพี่น้อง

มีเงินมีทองเจรจาได้ มีไม้มีไล่ปลูกเรือนงาม

หมายถึง มั่งมีเงินทองแล้วพูดอะไรคนก็เชื่อฟัง

คำสุดท้ายของแต่ละวรรคสัมผัสกัน เช่น

คนเดียวหัวหาย สองคนเพื่อนตาย

หมายถึง สำนวนนี้อธิบายอยู่ในตัว

ขุดด้วยปาก ถากด้วยตา

หมายถึง พูดค่อนขอดหรือด่าว่า และมองด้วยตาที่มุ่งร้ายหรือชายสายตาดุด้วยอาการเกลียดชัง

ไม้ล้มจึงข้าม คนล้มอย่าข้าม

หมายถึง สำนวนนี้มีคำอธิบายอยู่ในตัว คือไม้ล้มให้ข้ามไปได้ เพราะเมื่อไม้ล้มแล้วก็เป็นถึงที่สุดไม่มีทางกลับตั้งได้อีก คนล้มหมายถึงคนหมดอำนาจวาสนาต้องตกต่ำโดยเป็นไปเองตามโชคชะตา ไม่ใช่เพราะมีความทุจริตคดโกง คนล้มต้องตกอับอย่างนี้อย่างข้ามซึ่งหมายความว่า อย่าดูถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ทั้งนี้เพราะวันหนึ่งข้างหน้า เขาอาจจะกลับได้ดีมีบุญวาสนาขึ้นอีกได้ กาลเวลาภายหน้าเป็นของไม่แน่นอน

เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย

หมายถึง เสียเพียงเล็กน้อยไม่ใคร่ยอมเสีย แต่แล้วกลับกลายเป็นต้องเสียมากไปกว่าที่จะยอมเสียเพียงเล็กน้อย

ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก

หมายถึง จะยอมอบรมสั่งสอนหรือดัดนิสัยสันดานคนให้ประพฤติดีให้ทำตั้งแต่เด็กจึงจะได้ผล ถ้าโตเต็มที่อายุมากแล้วยากที่จะได้ผล เปรียบเหมือนดัดไม้ เช่นดัดไม้ดัดให้เป็นรูปต่าง ๆ ต้องดัดตั้งแต่ลำต้นกิ่งก้านยังอ่อนก็จะเป็นรูปได้ตามต้องการ ถ้าไม้โตแก่เสียแล้ว ดัดให้เป็นรูปยาก ดัดไปอาจจะหัก

2. สัมผัสพยัญชนะ พูดถึงสัมผัสพยัญชนะในสำนวนไทยเราสามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะดังนี้ คือสัมผัสพยัญชนะในวรรคเดียวกันและสัมผัสพยัญชนะระหว่างวรรค

2.1 สัมผัสพยัญชนะในวรรคเดียวกัน สัมผัสพยัญชนะในวรรคเดียวกันในสำนวนไทยได้แบ่งสัมผัสพยัญชนะในวรรคเดียวกันมาเป็น 2 แบบก็คือ สัมผัสพยัญชนะในวรรคเดียวกันที่มีคำสัมผัสใกล้ชิดกัน และ สัมผัสพยัญชนะในวรรคเดียวกันที่มีคำสัมผัสที่ไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกัน

สัมผัสพยัญชนะในวรรคเดียวกันที่มีคำสัมผัสใกล้ชิดกัน

กระเป๋าเป็นมัน

หมายถึง ต้องจ่ายเงินบ่อย

กินก้าง

หมายถึง อดไม่มีอะไรกิน

คบคนจรนอนหมอนหมิ่น

หมายถึง สำนวนนี้เป็นคำเปรียบในตัวคือ "คบคนจร" เท่ากับ "นอนหมอนหมิ่น" แปลว่า ถ้าคบคนจรแปลกหน้าแล้ว อาจจะเกิดโทษ เช่นเดียวกับนอนหมุมหมอนหมิ่นซึ่งจะทำให้ตกหมอนคอเคล็ดได้ คนตกหมอนคอเคล็ดมีมาก

คบคนตาเอก

หมายถึง ตาข้างหนึ่งพิการหรือผิดปกติ

เงื้อง่าราคาแพง

หมายถึง เมื่อจะทำก็จะทำลงไปเลยดีกว่าจะมั่วเงื้ออยู่ ถูกปรับเปล่า ๆ ไม่ได้อะไรขึ้นมาเลย "เงื้อง่าราคาแพง" เป็นสำนวนเก่าสำนวนหนึ่ง

โง่งอนสอนยาก

หมายถึง คนโง่แล้วยังงอนทำเป็นที่ว่าตัวรู้ก็สอนยาก

โง่เง่าเต่าตุ่น

หมายถึง โง่ที่สุด

ใจจืด

หมายถึง ไม่มีน้ำใจ

ใจเจ๊ก

หมายถึง ใจเสาะ ขี้ขลาดกลัวง่าย ไม่มีความอดทน

สัมผัสพยัญชนะในวรรคเดียวกันที่มีคำสัมผัสที่ไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกัน เช่น

กินเกลือกินกะปิ

หมายถึง อดทนในการกิน

คู่เรียงเคียงหมอน

หมายถึง ความเป็นสามีภรรยากัน

คู่แล้วไม่แคล้วคลาด

หมายถึง ตามคตินิยมมีความเชื่อกันว่า มนุษย์นี้เกิดมาตายหลายชาติ ชายหญิงใดที่เคยเป็นคู่ คือเป็นสามีภรรยากันมาในชาติก่อนแล้ว เมื่อเกิดในชาดใหม่ก็ต้องเป็นคู่กันอีก ไม่แคล้วคลาดไปไหนได้

ตบมือตีตีน

หมายถึง แสดงกิริยาชอบใจเต็มที่ คือมือก็ตบ ตีนก็ตบไปพร้อมกัน

วัวใครเข้าคอกใคร

หมายถึง ผู้ใดทำกรรมใดไว้ผู้นั้นต้องรับกรรมนั้น

ลมไม่พัดใบไม้ไม่ไหว

หมายถึง ไม่มีอะไรเป็นเค้ามูลมาก่อนแล้วก็ไม่มีเรื่องเกิดขึ้น

เสมอต้นเสมอปลาย

หมายถึง ประพฤติคงที่อยู่เสมอไม่มีเปลี่ยนแปลง

กลางเก่ากลางใหม่

หมายถึง ไม่ใหม่ไม่เก่า

2.2 สัมผัสพยัญชนะระหว่างวรรค

เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม

หมายถึง ปรับตัวให้เข้ากับคนส่วนใหญ่

ชาติเสือต้องไว้ลาย ชาติชายต้องไว้ชื่อ

หมายถึง เอาเสือมาเปรียบกับผู้ชายที่เก่ง "ชาติเสือต้องไว้ลาย ชาติชายต้องไว้ชื่อ" เป็นผู้ชายที่เก่งกล้ามีความสามารถต้องทำอะไรให้สมกับความเก่งนั้น

ดูช้างให้ดูหน้าหนาว ดูสาวให้ดูหน้าร้อน

หมายถึง หน้าหนาวช้างตกมัน ได้เห็นลักษณะท่าทางของช้างได้ ต่าง ๆ จะเก่งห้าวหาญดุดันอะไร ๆ ก็เห็นกันในหน้าหนาวนั้น หน้าร้อนผู้หญิงเนื้อเต่งผิวพรรณงามเปล่งปลั่ง

เสื้อผ้าก็ใช้น้อย ได้เห็นรูปโฉมส่วนสัดต่าง ๆ ได้เต็มที่ผิดกับหน้าหนาวซึ่งเนื้อหนังผิวพรรณไม่งาม และใช้เสื้อผ้าห่มคลุมร่างกายเสียมาก จะดูสาวจึงให้ดูหน้าร้อน

ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่

หมายถึง "ดูช้างให้ดูหาง" มุ่งถึงดูลักษณะช้างดีหรือช้างเผือก รู้ได้ด้วยขนที่ปลายหางเป็นสีขาว "ดูนางให้ดูแม่" หมายถึงดูลักษณะกิริยามารยาทผู้หญิง ถ้าแม่ของหญิงนั้นเป็นอย่างไร ลูกสาวก็มักจะเป็นอย่างนั้น

ถลำล่องชักง่าย ถลำใจชักยาก

หมายถึง สำนวนนี้อธิบายความหมายอยู่ในตัว "ถลำล่อง" หมายถึงก้าวเท้าถลำไปไหนช่องกระดานพื้นเรือนคือล่องชักเท้าขึ้นง่าย แต่ถ้าใจถลำคือหลงเชื่ออะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง

การใช้คำในสำนวน

1. การซ้ำคำ ในสำนวนไทยลายสำนวนจะมีการซ้ำคำซึ่งการซ้ำคำนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ การใช้ซ้ำคำในวรรคเดียวกันและการซ้ำคำซึ่งคำนั้นอยู่ต่างวรรคกัน

การใช้ซ้ำคำในวรรคเดียวกัน

หูไปนาตาไปไร่

หมายถึง ทำไม่รู้ไม่เห็นไม่รู้ไม่ชี้ ไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ ฯลฯ

หูอยู่นาตาอยู่ไร่

หมายถึง ไม่รู้อะไร งมงาย ไม่รู้เท่าทันเหตุการณ์ ฯลฯ

หัวแก้วหัวขวัญ

หมายถึง เป็นที่รักอย่างยิ่ง

หลายแหล่หลายลา

หมายถึง มีอะไรต่ออะไรมากพูดหรือทำทันไปเรื่อย ๆ ไม่จบง่าย ฯลฯ

เสียรัดเสียเปรียบ

หมายถึง อยู่ในฐานะที่ต่ำกว่าด้อยกว่า

สิบคนเข้าไม่เท่าคนหนึ่งออก

หมายถึง คนที่อยู่ในบ้าน ย่อมมีที่คุ้นเคย รู้นิสัยใจคอเห็นอกเห็นใจกันดี ส่วนคนอื่นเป็นคนแปลกหน้า ไม่รู้จักนิสัยใจคอดีว่าเป็นอย่างไรถึงจะเข้ามาอยู่ตั้ง 10 คนก็ไม่เท่าหรือไม่เหมือนกับคนเดียวที่เคยอยู่ในบ้านแล้วออกไป น้ำหนักแห่งความเชื่อถือไว้วางใจผิดกัน

สิ่งละอันพรรณละน้อย

หมายถึง อย่างนี้บ้างอย่างนั้นบ้างอย่างทีละเล็กทีละน้อย

สาบานเจ็ดวัดเจ็ดวา

หมายถึง สาบานอย่างไร ๆ ก็ได้เต็มที่

การซ้ำคำซึ่งคำนั้นอยู่ต่างวรรคกัน เช่น

เสียทองเท่าหัว ไม่ยอมเสียผัวให้ใคร

หมายถึง สำนวนนี้มีคำอธิบายอยู่ในตัว

เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย

หมายถึง เสียเพียงเล็กน้อยไม่ใคร่ยอมเสีย แต่แล้วกลับกลายเป็นต้องเสียมากไปกว่าที่จะยอมเสียเพียงเล็กน้อย

สอนเด็กสอนง่าย สอนผู้ใหญ่สอนยาก

หมายถึง สำนวนนี้มีคำอธิบายอยู่ในตัว

วัวไม่มีหลัก ฟักไม่มีร้าน

หมายถึง ไม่มีหลักแหล่ง ไม่เป็นหลักฐาน ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งแห่งที่ ไม่มีที่อาศัยแน่นอน เที่ยวเร่รอนไป ฯลฯ

เลี้ยงดูปูเสื่อ เลี้ยงดูพูวาย

หมายถึง เลี้ยงดูแลให้เป็นสุขสบาย

รักงัวให้ผูก รักลูกให้เฆี่ยน

หมายถึง รักงัวให้ผูกล่ามเสียให้มั่นคง มิฉะนั้นวัวจะเที่ยวกระเจิดกระเจิงไปทำความเสียหายขึ้น หรืออาจจะถูกลักขโมยไปได้ รักลูกก็ต้องเฆี่ยนตีสั่งสอนให้หลาบจำ ถ้าไม่เฆี่ยนตีสั่งสอน ลูกก็จะเหิมได้ใจอยู่ในโอวาทลงท้ายก็จะเลยเสียคน

ไม้ล้มจึงข้าม คนล้มอย่าข้าม

หมายถึง สำนวนนี้มีคำอธิบายอยู่ในตัว คือไม้ล้มให้ข้ามไปได้ เพราะเมื่อไม้ล้มแล้วก็เป็นถึงที่สุดไม่มีทางกลับตั้งได้อีก คนล้มหมายถึงคนหมดอำนาจวาสนาต้องตกต่ำโดยเป็นไปเองตามโชคชะตา ไม่ใช่เพราะมีความทุจริตคดโกง คนล้มต้องตกอับอย่างนี้อย่างข้าม ซึ่งหมายความว่า อย่าดูถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ทั้งนี้เพราะวันหนึ่งข้างหน้า เขาอาจจะกลับได้ดีมีบุญวาสนาขึ้นอีกได้ กาลเวลาภายหน้าเป็นของไม่แน่นอน

การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม

น้ำขุ่น ไว้ใน น้ำใส ไว้นอก

หมายถึง มีความโกรธแค้นไม่พอใจให้เก็บไว้ในใจส่วนภายนอกให้เห็นว่าเราดีต่อเขาเสมอ

คำที่มีความหมายตรงกันข้ามคือ น้ำขุ่น กับ น้ำใส และ ไว้ใน กับ ไว้นอก

กลางเก่ากลางใหม่

หมายถึง ไม่ใหม่ไม่เก่า

คำที่มีความหมายตรงกันข้ามคือ เก่า กับ ใหม่

กินนอกกินใน

หมายถึง ทุจริตต่าง ๆ

คำที่มีความหมายตรงกันข้ามคือ นอก กับ ใน

คนดี มีน้อย คนถ่อย มีมาก

หมายถึง สำนวนนี้มีคำอธิบายอยู่ในตัว

คำที่มีความหมายตรงกันข้ามคือ คนดี กับ มีน้อย และ คนถ่อย กับ มีมาก

งัวแก่กินหญ้าอ่อน

หมายถึง ชายแก่มีภรรยาสาว

คำที่มีความหมายตรงกันข้ามคือ แก่ กับ อ่อน

การใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

ใจเร็ว ด่วนได้

หมายถึง เอาเร็วไว้ก่อนไม่คิดรอบคอบเสียก่อน

คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือ เร็ว กับ ด่วน

ถึงพริกถึงขิง

หมายถึง รุนแรงเต็มที่

คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน พริก กับ ขิง

ก่อ ร่าง สร้าง ตัว

หมายถึง ทำตัวของตัวให้เจริญขึ้น

คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ก่อ กับ สร้าง และ ร่าง กับ ตัว

การแบ่งวรรค การแบ่งวรรคคำในสำนวนไทยจะมีตั้งแต่ 1 วรรค 2 วรรค 3 วรรค 4 วรรค แต่ ส่วนใหญ่แบ่งเป็น 1 วรรคและ 2 วรรค

1. สำนวนไทยที่มี 1 วรรค

กินบ้านผ่านเมือง

หมายถึง เป็นเจ้าเมือง

ไก่แก่แม่ปลาช่อน

หมายถึง มากไปด้วยมารยาเล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ

น้ำท่วมทุ่ง

หมายถึง พูดมาก แต่ได้เนื้อความน้อย

วัวเคยขาม้าเคยขี่

หมายถึง เคยคุ้นกันมาอย่างดี รู้ทีกัน เข้าใจในทำนองของกันและกัน

สัญชาติหมาอดขี้ไม่ได้

หมายถึง คนชั้นต่ำก็อดประพฤติในทางต่ำไม่ได้

หาเช้ากินค่ำ

หมายถึง หาเลี้ยงชีพด้วยความลำบากยากแค้น

2. สำนวนไทยได้แบ่งเป็น 2 วรรค

เห็นช้างขี้ ขี้ตามช้าง

หมายถึง ทำอะไรตามอย่างผู้อื่น

ออกเรือหาถ่อ ตั้งหม้อหาฟืน

หมายถึง ทำอะไรไม่เตรียมล่วงหน้าไว้ก่อน ทำไม่ถูกต้องตามที่ควรทำ

หาดีใส่ตัว หาชั่วใส่เขา

หมายถึง หาความดีใส่ตัวเองป้ายความชั่วให้ผู้อื่น

เกลียดขี้ขี้ตาม เกลียดความความถึง

หมายถึง เกลียดสิ่งไหนได้สิ่งนั้น

การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพายการถ่อพ่อไม่สู้ใคร

หมายถึง เรื่องกินแล้วเก่งไม่มีใครสู้ได้ทั้งนั้น แต่เรื่องทำงานยอมแพ้ ไม่สู้ใครทั้งสิ้น

<u>ไปไหนมา</u> <u>สามวาสองศอก</u>

หมายถึง พูดไปคนละเรื่อง เข้าใจที่พูดเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

<u>ช้างตายทั้งตัว</u> <u>เอาใบบัวมาปิด</u>

หมายถึง ความชั่วหรือความผิดร้ายแรงที่คนรู้จักกันแล้วจะปิดอย่างไรก็ไม่มิด

3. สำนวนไทยได้แบ่งเป็น 3 วรรค

<u>คนเดียวหัวหาย</u> <u>สองคนเพื่อนตาย</u> <u>สามคนกลับบ้านได้</u>

หมายถึง ไปไหนคนเดียวไม่ปลอดภัย ควรมีเพื่อนไปด้วย

<u>เนื้อไม่ได้กิน</u> <u>หนังไม่ได้รองนั่ง</u> <u>กระดูกแขวนคอ</u>

หมายถึง ไม่มีส่วนได้เป็นผลประโยชน์กับตน แต่ต้องพลอยเสียหายถึงตัวด้วย

<u>แม่สื่อแม่ชัก</u> <u>ไม่ได้เจ้าตัว</u> <u>เอางัวพันหลัก</u>

หมายถึง เป็นแม่สื่อติดต่อชักนำผู้หญิงให้ แต่ไม่สำเร็จ ไม่ได้ตัวผู้หญิงนั้น ก็เลยคว้าเอาแม่สื่อนั้นเสียเอง "งัวพันหลัก" หมายถึงงัวที่ผูกเชือกไว้กับหลัก เชือกนั้นยาวแต่งัวไปไหนไม่ได้ก็มักจะเดินวนอ้อม ๆ หลักเชือกพันหลักหลายรอบเข้า ในที่สุดงัวก็มาติดกับหลัก งัวเปรียบได้กับแม่สื่อ

<u>ส้มโอหวาน</u> <u>ข้าวสารขาว</u> <u>ลูกสาวสวย</u>

หมายถึง เมืองนครไชยศรี ซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็นนครปฐมปัจจุบัน ส้มโอเมืองนี้เรียก "ส้มโอนครไชยศรี" มีชื่อเสียงมาก "ข้าวนครไชยศรี" ก็มีชื่อเสียงว่าเป็นข้าวสารชนิดดี "ลูกสาวสวย" นั้น คำว่า "สวย" บอกอยู่แล้ว แถวนั้นเป็นถิ่นหญิงงาม เช่น "คนสวย โพธาราม คนงามบ้านโป่ง"

4. สำนวนไทยได้แบ่งเป็น 4 วรรค

<u>ปากเป็นเอก</u> <u>เลขเป็นโท</u> <u>หนังสือเป็นตรี</u> <u>ชั่วดีเป็นตรา</u>

หมายถึง คำพูดสำคัญกว่าสิ่งอื่น ๆ

<u>มีเงินนับเป็นน้อง</u> <u>มีทองนับเป็นพี่</u> <u>ยากเงินทอง</u> <u>พี่น้องไม่มี</u>

หมายถึง มีเงินทองมีคนนับถือหากยากจนไม่มีใครสนใจ

<u>บุญมา</u> <u>ปัญญาก็ช่วย</u> <u>ที่ป่วยก็หาย</u> <u>ที่หน่ายก็รัก</u>

หมายถึง ถ้าบุญมาแล้วอะไร ๆ ก็สำเร็จทุกอย่าง

<u>ปากเอก</u> <u>เลขโท</u> <u>หนังสือตรี</u> <u>ชั่วดีเป็นตรา</u>

หมายถึง สำนวนนี้เป็นสำนวนเก่าในสมัยที่ยังถือว่าการเรียนหนังสือไม่จำเป็น จึงถือเอาการพูเป็นสำคัญที่หนึ่ง วิชาเลขรองลงมาแล้วถือวิชาหนังสือเป็นอันดับที่สาม

<u>มอญขาว</u> <u>ลาวใหญ่</u> <u>ไทยเล็ก</u> <u>เจ็กดำ</u>

หมายถึง สำนวนนี้เป็นสำนวนที่เกี่ยวกับรูปพรรณสันนิษฐานของชาติต่าง ๆ แสดงว่าถ้าเป็นอย่างในสำนวนแล้วนับว่า ผิดธรรมดา โบราณถือว่าเป็นคนมีเล่ห์ไหวพริบคบสนิทยาก "มอญ" นั้นลางทีก็เป็นเขมร คือ เขมรขาว ลาวใหญ่ ไทยเล็ก เจ็กดำ

จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของสำนวนไทยเราจะเห็นได้ว่า สำนวนไทยนั้นนิยมใช้คำที่มีสัมผัสคล้องจองกัน ทั้งนี้มีทั้งสัมผัสสระสระในวรรคเดียวกันและสัมผัสสระระหว่างวรรค มีทั้งสัมผัสพยัญชนะในวรรคเดียวกันและสัมผัสพยัญชนะระหว่างวรรค นอกจากนั้นในสำนวนไทยยังนิยมใช้คำซ้ำในวรรคเดียวกันและการซ้ำคำซึ่งคำนั้นอยู่ต่างวรรคกันและดูลักษณะทั่วไปของสำนวนไทยเราก็เห็นได้ว่าสำนวนไทยจะมี 1 วรรคและได้แบ่งเป็น 2 วรรค 3 วรรคและ 4 วรรค ซึ่งส่วนใหญ่คือสำนวนที่มี 1 วรรคและสำนวนที่ได้แบ่งเป็น 2 วรรค